

Skorpionen

Skorpionen

*(Passionshistorien om Maria di Spagna, skökan i Venedig, grundades på en verklig förebild.
Vem denna förebild i verkligheten var kan dock aldrig avslöjas.
Romanen kom till i sin helhet våren 1972.)*

1.

Det var jag som upptäckte Maria di Spagna. Det var jag som fann henne, gjorde henne och gav henne Venedig och världen. Alla mina efterföljare har mig att tacka för allt. De var alla menlösa stackars fega idioter i jämförelse med mig. Jag var den enda som verkligen älskade henne. Jag skapade Maria, jag frambragte en Galatea, som sedan andra parasiterade på och förstörde. De var alla idioter, narrar och nollor.

Jag var hertig en gång. Jag var hertig av Trieste, och jag ägde praktiskt taget hela Venedig. La Serenissima hade mycket att tacka mig för. Faktiskt det mesta av allt gott som fanns i Venedig på den gamla goda tiden hade frambragts av mina händer.

När jag stod på höjden av min makt var jag en av de rikaste männen i Italien. Jag hade gjort Venedig till en stad av samma konst- och kvalitetsmått som Florens och Rom. Jag var den störste mecenaten Venedig har känt och den skickligaste affärsmannen. Jag var Vincenzo delle Rovere, hertig av Trieste och på väg att bli herre över Venedig. Det fanns ingen mera självklar dogekandidat än jag.

Hur träffade jag Maria di Spagna? Hur kom hon in i mitt liv? Var det verkligen så, som alla säger, att när jag gjorde henne förgjorde jag mig själv? Ända sedan jag förlorade henne har jag undrat över den saken. Det är ofrånkomligt att mitt imperium från och med det året jag kom i kontakt med henne obönhörligt rasade mer och mer, så att jag gradvis förlorade både vänner och inflytande; men det är inte omöjligt att det hade rasat även om hon aldrig hade funnits. Men just sådant är det som man aldrig vet och aldrig kan få veta.

Men till saken! Jag gjorde henne. Jag var hennes förste älskare och den som gjorde henne till vad hon var. Utan mig hade hon stannat hos tvättgummorna och blivit en av dem eller något värre.

För det var hos dem jag fann henne. Hon var obönhörligt fjättrad vid sin miserabla tillvaro där när jag först såg henne. Ingen utom jag hade kunnat få henne därifrån. Ingen utom jag kunde ha gjort henne till vad hon var.

Jag älskade henne. Min Gud, vad jag älskade henne! Blott när jag såg henne för första gången och fick den futtigaste skymt man kan tänka sig av henne var jag redan räddningslöst förlorad. Och jag visste att jag hade funnit den rätta.

Innan jag går vidare finner jag det nödvändigt att berätta förhistorien, som ni ju inte känner till. Hur kom det sig att en sådan som jag strök omkring bland gamla trasiga tvättgummor? Ja, se där! Det visste ni inte!

Det var så att jag hade slagit vad med en nära bekant, baron Beltratti, om vem som kunde uppvisa den mest charmerande sällskapsdamen vid hertig Gonzagas hovbal en viss afton i mars. Och jag var fast besluten att vinna vadet, ty den satsade summan var ganska avsevärd. Dessutom var det en fråga om personlig prestige.

Jag besökte frivilligt tusen palats, baler och tillställningar i och utanför Venedig under de följande veckorna i hopp om att snabbt och enkelt kunna hitta den lämpligaste damen, men lyckan svek mig. Jag fann ingen som kunde överträffa den dam som jag visste att min medtävlare ofrånkomligen skulle komma att uppvisa.

Och ju mer tiden led, desto mer gäckad av turen och lyckan i mitt sökande blev jag. Jag var färdig att ge upp den underbara morgon i det tidiga mars när jag under ett tillfälligt strövtåg med en vän av en slump fick ögonen på en fattig sliten flicka som stod och tvättade.

Hon var otroligt mörk och otroligt misshandlad. Hennes hår hade aldrig någonsin skötts om ordentligt, hennes otroligt frappanta ansikte var magert och tårt, de gnistrande ögonen var djupt insjunkna och fyllda av skräck för världen, och hon såg dessutom ut att vara sjuk. Jag stod länge utanför den murkna bod som hon arbetade i tillsammans med gummor och pack och betraktade henne från en vinkel var hon omöjligt kunde komma att varsebli mig.

Min vän blev irriterad över att jag på detta sätt plötsligt fastnade och lämnade vårt animerade samtal vind för våg, men utan att ta ögonen från henne drog jag honom till mig.

"Ser du prinsessan där?" frågade jag honom.

Han såg på mig som om jag inte vore klok.

"Där inne finns inga prinsessor," sade han. "Du ser i syne."

"Inte alls," svarade jag och nickade med ögonen mot henne för att vägleda hans syn. Han upptäckte flickan som jag såg på och slogs liksom jag av hennes uppenbara men tragiskt misshandlade skönhet. Han chockerades dock en aning av synen och ville gå bort. Han tyckte inte om bilden av hennes gestalt. Han tyckte den var hemsk.

"Hon kan inte vara mer än sexton år," sade han.

Jag var dock fullkomligt fascinerad av den unga kvinnan. Jag sade åt honom:

"Lämna mig här, du. Jag har fått ett ärende att sköta om. Kom till mitt palats i eftermiddag, och jag ska bjuda dig på middag. Farväl, min vän."

Och han lämnade mig lydigt. Han var van vid mina nycker.

Hur säker var jag inte redan inför mitt första intryck av henne på att detta inte blott var precis vad jag hade sökt utan därtill något ofantligt förmer än vad jag hade sökt! Jag hade funnit en kvinna som skulle komma att överträffa allt.

Efter att ha stått och betraktat henne från ett tryggt avstånd jag vet inte hur länge gick jag med lugna säkra steg in i svinhuset. Jag inledde en konversation med "abbedissan" för detta "kloster" och förde snart in ämnet på den mörka flickan. Hon stod inte långt ifrån oss, och jag märkte att hon började lyssna.

Jag sade att jag gärna ville anställa henne för ett speciellt uppdrag, emedan hennes typ, ålder och utseende var det lämpligaste jag kunde tänka mig. Käringen ville inte höra talas om något sådant.

"Hon är föräldralös, och hon är i min vård, och jag ska ha uppsikt över henne så länge jag lever!" gnällde hon. "Jag tänker se till så att hon blir stolt över sitt anständiga yrke! Hon lämnar aldrig min anständiga tvättinrättning!" Jag orkade inte höra länge på denna lilla anskrämliga mormor, som tydligt hade varit något mindre anständigt än tvättkåring tidigare och därför just slutat som sådan, gav henne en rejäl bunt pengar, gick bort till flickan och förde ut henne därifrån. Hon var tydligen van vid att låta sig behandlas hur som helst.

Utanför ordnade jag genast åt henne och mig första bästa gondoljår. "Palazzo delle Rovere." Dessa ord gjorde intryck både på henne och på gondoljåren. Detta var ju i det mindre välmående norra Venedig nära ghettot var figurer av min sort inte var så välkända och framför allt inte visade sig. Hon förhöll sig tyst men ivrigt avvaktande under resten av resan, som en svart panter om natten som väntar ett säkert byte och därför gör sig osynlig. Men hennes ögon hade vaknat inför mitt namn och mitt agerande. De blixtrade och gnistrade och for hit och dit ideligen. De var svarta som natten men redan förtärande som eld.

Jag väntade med att spilla vidare ord över henne tills vi var framme vid mitt palats. Min främsta uppgift var ju att invagga henne i säkerhet. Hon vågade dock fråga mig: "Varför tog ni mig bort från mina väninnor?" Mitt svar blev genast: "Sådana väninnor är inget sällskap för en dam," och jag märkte med tillfredsställelse att mitt svar behagade henne.

Med största artighet och respekt ledsagade jag henne ur gondolen, in i mitt palats och till min sängkammare, som om hon hade varit vilken adlig dam som helst. Hon tycktes verkligen njuta av detta. Hennes ögon upphörde aldrig att spela. Och redan hade hon fått ett litet hum om sin nya roll, ty hon lät sig inte skämmas bort av det höga människovärde som jag redan förbehållslöst unnade henne.

Jag lät henne vänta i ett sidorum. Jag gick därefter och kallade på olika tjänare och gav dem olika uppgifter. Min gäst skulle badas, tvättas, kmmas och kläs som en respektabel borgardam av bästa familj. Jag hade för avsikt att uppfostra henne gradvis, vara försiktig med allt vad jag skulle ge henne och inte på minsta sätt skämma bort henne. *After all*, som engelsmännen säger, hon hade ju bara för några timmar sedan stått i ett ruckel och tvättat kläder tillsammans med pensionerade horor. Det gällde att gå försiktigt till väga ett steg i sänder i hennes mycket nödtvunget omsorgsfulla utbildning från ett liv på samhällets botten till dess översta palatsvåningar.

Men ännu visste jag ingenting om henne. Jag längtade efter vår första konversation på tu man hand med henne i presentabelt skick.

Ursäkta att jag rusar iväg så, men jag har så mycket att berätta och så litet tid på mig. Ni förstår, jag var i alla fall blott hennes förste älskare. Ty sådan som hon blev fick jag många efterföljare, som var och en har sina minnen av henne och som alla måste få framträda tillsammans med mig. Ty detta är vår enda chans. Vi är alla spöken från en förgången tid.

Hon förvånade mig för första gången ordentligt när jag fann att varken badet, lyxen, kläderna, håromsorgen eller uppvakningen som hon fick hade gjort något som helst intryck på henne. Hon fann sig i allt utan att ge det minsta tecken på tacksamhet, förvåning, förtjusning eller stolthet ifrån sig. Det var som om hon hade väntat på att få bli krönt till drottning i hela sitt liv och nu bara tog det som något självklart.

Jag förhörde ivrigt alla tjänarna om hennes beteende när de sprang ut och in under det att de tvättade och klädde henne. Och ju mer jag hörde, desto mer förvånad blev jag. Av vad jag hörde om henne av mina tjänare förstod jag mer och mer att denna unga flicka, som nästan blivit kvalificerad tvättkäring, hade en förunderligt högborn själ.

Efter några timmar när hon hade klätts och blivit färdig tog jag det djärva steget att låta tjänarna föra in henne i mitt palats finaste rum, i själva den stora salongen. Och där lät jag henne vänta en längre stund. Till slut gick jag in till henne.

Hon satt i en av de finaste stolarna som om hon hade varit bekant med min palatsmiljö sedan lång tid tillbaka. Och hon hade säkert ej heller rört ett finger för att bekanta sig närmare med rummet sedan tjänarna hade lämnat henne.

Jag visste nu, att trots att jag var gift var jag tvungen att älska denna varelse. Men jag beslöt att behärska mig så länge som möjligt.

Som nytvättad, finkammad, doftande och ren var hon i detta ögonblick, trots de icke alls alltför förnäma kläder jag hade givit henne, den vackraste varelse som jag någonsin dittills hade sett i hela mitt liv. Jag fullkomligt överväldigades av åsynen av henne där hon triumferande satt och log mot mig när jag trädde in. Hon var suverän och behärskade fullkomligt sin nya situation och ställning. Hon var redan färdigskapad. Jag förlorade dock inte, och underligt nog, min självbehärskning.

Jag knäföll framför henne och hälsade henne som vilken välkommen respektabel gäst som helst. Hon mottog frimodigt min hälsning och återgäldade den på sitt eget så otroligt naturliga sätt. Hon blott svarade med att nicka och le. Hon besegrade mig fullständigt genast och det utan att ens demonstrera sin överlägsenhet. Jag var redan hennes slav.

Dock, jag lyckades någorlunda konversera med henne. Jag frågade vem hon var, vem hennes föräldrar hade varit, var hon kom ifrån och dylikt. Och gradvis uppdagade jag sålunda hennes livs historia, som var mycket märklig.

Givetvis visste hon inte allt om sig själv. Men vad hon visste var förvånansvärt mycket nog.

Vi hade gissat exakt rätt beträffande hennes ålder: hon var sexton år gammal. Men, tillade hon, hon kände sig som om hon hade levat i minst trettiotvå år. Hennes förtidiga mognad var påfallande, och även om hon fortfarande skulle komma att växa något betedde hon sig och verkade hon i allt som en vuxen med erfarenhet.

Hon kom från Toledo i Spanien. Alla hade kallat henne Maria i hela hennes liv. Hennes far hade varit av det kungliga blodet, men hennes mor hade varit zigenerska. Dessa tvås förhållande hade börjat som en fri förbindelse av normalt slag som förbehålls kungliga personer i slyngelåldern, men med tiden hade prinsen blivit allt mer fästad vid den trolska, förföriska och högt begåvade zigenerskan, som både kunde spå och tyda stjärnorna. Ju mer förhållandet fördjupades och varade, desto farligare blev det både för prinsen och hans älskarinna. När zigenerskan födde Maria, deras dotter, svor prinsen att aldrig gifta sig med någon annan, utan att göra Carmen, som hon hette, till sin hustru och Maria till infantinna. Allt djärvare blev prinsen, som allt oftare krävde att få vara med sin familj, och genom hans utmanande djärvhet, som egentligen bara var heroiskt och demonstrativt ansvarstagande, uppdagades förhållandet med skandal och andra katastrofala följder för prinsens del: han dog kort senare under mystiska omständigheter. Han begravdes under alla högtidliga ärebetygelser, men hans död förblev en outrannsaklig statshemlighet.

Zigenerskan tog dock hand om dottern och uppfostrade henne, denna dotter Maria, som skulle komma att bli min älskarinna och sedermera Venedigs mest ökända och välkända kvinna. Hon hade med sin mor sett nästan alla trakter och hörn av Europa redan som nioåring. De hade ständigt måst resa bort och vidare och längre bort emedan de ingenstans hade funnit en fristad eller något slag av trygghet. Följaktligen hade denna Maria, som jag hade framför mig, redan vid tolv års ålder varit ett hårt och garvat barn, som liksom sin mor bara hade lyckats överleva genom de extraordinära och mer eller mindre övernaturliga förmågor som utmärker alla äkta zigenare.

Emellertid hjälpte inte ens dessa till slut. När hon vid tolv års ålder kom till Lombardiet greps hennes mor där som häxa och brändes på bål efter en summarisk rättegång med en livegen analfabet som domare norr om Bergamo. Även Maria sattes i fängelse och skulle ha avrättats, om hon inte hade lyckats fly och undkomma. En gammal kringresande taskspelare, som förstod sig på hennes intressanta konster, tog sig an henne.

Denne gode gamle man var venetianare, och när Maria var femton år dog han i sin hemstad. Han anförtrodde henne i sin äldre systers vård, som var en etablerad tvättkäring. Och hos denna makabra och grälsjuka förpinta ragata, som var raka motsatsen till sin bror, hade Maria varit i sju månader när jag fann henne.

Är det inte en märklig historia så säg! Och denna unga flicka hade jag nu framför mig, med kungligt blod, med en dömd och avrättad häxa till mor och med en personlig skönhet och charm som trotsar all beskrivning. Jag hade redan för alltid givit upp allt hopp om att någonsin kunna nästla mig ur hennes garn. Jag var redan fullt på det klara med att jag var fullkomligt och räddningslöst förlorad.

Samma eftermiddag, när jag åt middag med min vän, visade jag upp henne för honom och lät henne göra sitt livs troligen första erfarenhet av att få sitta vid ett respektabelt bord. Min vän var tydligt förhäxad av hennes skönhet och var inte sig själv under hela middagen. Han hade några timmar tidigare sett henne som bedrövlig tvätterska, och nu såg han henne plötsligt åter men som dam, så hans rubbade cirklar

och totala förlägenhet var ej att förvånas över. Och hon skötte denna sin entré in i den respektabla tillvaron så häpnadsväckande lätt och väl att jag nu även började känna en viss stolthet över henne.

Och likadant var det vart jag än kom och vart jag än förde henne. Hon beslagtogs allas uppmärksamhet och förhåxade alla utan undantag och trollband envar på nolltid utan att annat än synas. Hennes skönhet var rent otroligt effektiv, och den tilltog för varje dag.

Naturligtvis vann jag vadet. Min baronbekant blev helt tillintetgjord den aftonen. Den dam som han hade nystat fram och styrt ut på allehanda vansinniga vis var fullkomligt värdelös. Hon var varken vacker, behagfull, begåvad eller ens trevlig. Hon var en utspökad vulgär och billig förtidsvamp som redan verkade äldre än vad hon var. Bara lakejer kunde ha fallit för henne. Hon var det största fiasko jag har sett. Jämfört med henne var min Maria en fulländad gudomlighet nästan, vilket min stackars vän baronen genast märkbart blev pinsamt medveten om, varpå han förgicks i sin förlägenhet. Jag har sedan den aftonen aldrig sett honom igen.

När vadet väl var vunnet hade jag all anledning, frihet och rätt att köra henne tillbaka till tvättgummorna, och egentligen var det väl min skyldighet, i synnerhet om man tar min gemål i beaktande. Men hur skulle jag kunna göra en sådan sak? Jag hade frambringat Venedigs genom alla tider mest lysande pärla; naturligtvis var det otänkbart, omöjligt och fullständigt vansinnigt att ens försöka tänka på att kasta henne tillbaka åt de kvinnliga svinen.

Hon var min. Jag hade gjort henne, jag ägde henne, hennes öde var helt och hållet i min makt, och hon var redan på hela Venedigs läppar. Jag presenterade henne för den fashionabla världen som Maria di Spagna, och detta blev hennes namn för alla tider. Jag hade ensam gjort henne, och jag skulle ensam fortsätta med att utveckla henne.

Visserligen var jag gift, men i vår moderna tid har en hustru ingen talan i sin äkta mans affärer. En man behöver inte längre vara pedantiskt samvetsgrann mot sin hustru, lika litet som en hustru längre behöver redogöra för sina älskare inför sin man. Därför hade jag ingenting att tänka på att behöva ångra och ingen berättigad anledning till dåligt samvete, skrupler eller ens betänkligheter. Det var bara att fortsätta på den redan inslagna kursen och följa den spännande resan för full fart mot det okända och därför spännande målet. Vi hade ju allt att vinna på äventyret, ty hela världen låg ju öppen för mig och Maria. Ingenting var omöjligt för oss.

Hon blev vackrare för varje dag. Jag gav henne mer och mer, hon klädde sig allt stilfullare och skönare, och hon valde sina juveler och smycken med en allt finare känsla för anspråkslöst raffinemang. Jag var beredd att offra vad som helst för henne, jag blev allt mera frikostig i mina gåvor till henne, och jag blev allt mera vårdslös och okoncentrerad, bara för att smickra henne och få fortsätta utveckla vår kärlek. Snart insåg jag att hon började dra fördel av detta, stoppa undan saker för sig själv och göra egna affärer och transaktioner bakom min rygg, men det struntade jag i. Jag hade ju breda marginaler, och dessutom älskade jag ju henne, för böveln!

Hur vacker var hon inte den där aftonen hos familjen Favarini, då hon trädde in, stolt, rak, lysande, strålande, oändligt skön och oändligt förhåxande, likt drottningen av Saba, triumferande och segrande över alla med sin oemotståndliga skönhet. Vem som helst hade kunnat bli galen i henne. Hennes hår, svart som ebenholts, sköljde varmt ner för hennes nacke och skuldror likt tropiska vattenfall, bysten hävde sig och sjönk igen likt en bävande vulkan när hon andades, man kunde se hur hjärtat slog och allting skälvde hos henne, som om hennes kropp endast bristfälligt kunde dölja ett vulkaniskt känsloliv som blottat kunde innebära livsfara för hela världen. Ändå frestades man att utmana denna uppenbara livsfara och känna på hennes puls och på det bröst under vilket det farliga hjärtat klappade med så uppenbar intensitet och skarp laddning. Och den stolta svarta gnistrande dräkt hon var klädd i, hur väl

passade den inte hela hennes unika väsen! Den klädde henne perfekt i sin utmanande smalhet som framhävde allt det farliga och försåtliga och ormliknande hos henne, som den svarta lejonmanen förvandlade till något gudinnelikt som erinrade om Indien och dess dödsgudinnor, de mäktigaste av alla. Och på armarna, halsen och fingrarna tindrade pärlor, ädelstenar, halsband och juveler, likt den renaste skälvande daggen på gryningsblommorna och gräset. Och slutligen: hennes ögon. Hur svarta var de inte, hur exotiska var de inte, hur fruktansvärt maktlös var man inte inför dem, och hur omöjligt var det inte att för en enda sekund låta bli att njuta av deras flammande gnistrande glans! Man försvann in i dem och kunde aldrig komma ut igen. Sådan var hon, den Maria som jag gjorde. Hon var Venedigs drottning, allas dyrkade och högsta kvinnogudom och alla andra kvinnors ideal. Ingen var någonsin ett markantare offer för avundsjuka, och ingen var någonsin mera älskad, hatad, avgudad, avskydd, upphöjd och nertrampad. Men allt det där skedde efter min tid. Det får mina efterföljare ta ansvar för när de tar vid och fullföljer min skildring.

Själv vågade jag aldrig närma mig henne förrän efter en ganska lång tid. Hon var för värdefull för mig för att jag skulle kunna kränka henne, jag var rädd för att skada henne med min kärlek, jag var rädd för att förlora den ovärderliga skatt som jag ägde i henne, och därför väntade jag så länge. Jag ville inte för allt i världen ta några risker att utsätta henne för någon fara i form av någon drastisk förändring. Jag ville så länge som möjligt bara utveckla vårt förhållande genom att omgärda det med en så intakt trygghet som möjligt så att hennes egentligen ganska sårbara ställning aldrig skulle kunna äventyras genom exempelvis förtal eller tanklöst prat. Jag kunde ju aldrig gifta mig med henne så länge min hustru levde, vilket hon skulle göra länge ännu, antog jag, varför jag hade all anledning att inbädda Marias liv i så fullkomlig säkerhet som möjligt. Först när hon var aderton blev jag mer än en vän för henne.

Ni måste överse med mina passioner. Tänk er, att dagligen få umgås med tidernas vackraste jungfru, som ständigt utvecklas och blir allt vackrare för varje dag, som ständigt blir mer och mer outhärdligt åtråvärd, och som ständigt obarmhärtigt och oavlåtligt störtar er allt djupare ner i kärlekens avgrund utan botten – kan ni i längden undgå att bli påverkad av en sådan människa? Kan ni i längden uthärda att evigt undertrycka era känslor? Kan ni i längden blunda för att ni befinner er på glid i allt snabbare fart ner för den ljuvaste och djupaste av alla avgrunder utan att få svindel och utan att äntligen besluta er för att ta i tu med saken och göra någonting åt det? Nej, det kan ingen människa. Inte ens en eunuck hade i längden varit opåverkbar i ett sällskap som Marias.

Det var efter en underbar afton hos hertig Gonzaga som jag äntligen släppte mina känslor loss. Vi hade deltagit i en underbar bankett, druckit ordentligt med vin och haft ovanligt trevligt alldeles ovanligt länge till långt efter midnatt, och Maria hade till och med skrattat en hel del, vilket var ovanligt för henne.

Därefter hade vi företagit en underbar privat gondolfärd ut på själva lagunen och sett på Venedig utifrån med alla dess tindrande ljus, sällsamma frid och eviga otroliga charm, som inte skulle förgås ens om hela staden för alltid sjönk ner i havet. Även om Venedig kulturellt sett inte står lika högt som Florens så är hon som stad mycket vackrare än Florens, som till och med svikit de republikanska idealen för att hemfalla åt medicéernas och påvarnas godtycke, vilket Venedig aldrig skulle kunna göra. Under denna båtfärd mitt ute på lagunen hade hon givit mig en sällsam blick, som i ett slag hade gjort mina känslor alldeles outhärdligt outhärdliga. Jag var färdig att kasta mig i vattnet och dränka mig efter denna blick från henne. Jag kastade mig inte över henne och tog hennes mödom ifrån henne omedelbart enbart på grund av att gondolen var bräcklig, gondoljären oskuldsfull och jag till ytterlighet rädd om henne. Återfärden in till Venedig skedde under en fruktansvärd och obeskrivlig tystnad, i vilken jag endast var medveten om hur mina känslor utkämpade förhärjande gigantiska krig med varandra.

Hemma i mitt palats drack vi ett glas vin tillsammans innan vi gick till sängs – var och en på sitt håll. Denna kväll följde jag henne dock till hennes privata rum, som jag gjort i ordning själv enkom för henne, och som var mitt hems finaste sovrum. Hon var en aning bestört över att jag på detta sätt bröt mot mina vanor, och ännu mera bestört blev hon när jag följde med henne in i hennes eget rum. Men hon var hela tiden aktningsvärt naturlig och behärskad. Hon sade blott lågmält utan att se mig i ögonen:

"Akta er. Jag är en skorpion och stinger envar till döds som kommer mig för nära."

Hon sade det som en uppriktigt menad varning, men jag svarade genast:

"Och jag är en jungfru som aldrig kan förlora min oskuld hur mycket jag än älskar och älskas. Skorpionens gadd är maktlös mot jungfruns rena och okränkbara oskuld."

Då log hon. Hon tycktes fatta mina känslor, vi tycktes förstå varandra mycket väl, ty hon dolde inte att hon faktiskt uppskattade mitt närmande, och hon hade direkt svårt för att hålla inne med sitt leende. Jag följde efter henne in i hennes rum, och när hon vid sängen vände sig om mot mig och öppnade sig i det mest sublima leende som jag någonsin har sett, så stannade jag inte.

Han gick fram till henne, undvek att möta hennes blick, hon log eteriskt, och så började han klä av henne, oändligt kärleksfullt, ungefär som när en målare målar Venus. Och hon lät honom göra det allt medan hon log likt en Afrodite,

Slöjan och dräkten föll av; hon var nästan helt berövad kläderna när han förde henne mot sängen. Och där lade de sig mjukt till rätta, likt två höstlov som sakta seglar till marken efter att ha upprörts av vinden.

Hur jag vet allt det här? Jag såg det. Jag såg allt genom vägghålet. Jag är min matmors mest trofasta tjänare, som spionerar på hertigen dag och natt och berättar allt vad jag ser, hör och får veta. Och för det får jag rikligt betalt.

Hon är en gammal vimsig toka, min matmor. Jag avskyr henne. Jag tjänade mycket hellre hertigen, om han blott ville ha mig. Men han har andra i stället. Och token ger mig mycket pengar. Så jag stannar hos henne.

Den kvällen, när jag genom vägghålet såg vad hertigen gjorde, och henne, prinsessan, avklädd, bestämde jag mig för att hon skulle bli min. Jag gav mig katten på att jag inte skulle sky några medel, bara hon blev min.

Till att börja med hetsade jag token på hertigen. Jag utbroderade mina rapporter om hertigen till henne, överdrev hans kärleksbetygelser och -akter och drev hennes svartsjuka nästan till vansinne. Och det var oändligt roligt. Jag tjöt av glädje för mig själv när ingen såg och hörde det när token fick sina hysteriska anfall av svartsjuka. Jag frossade i den olycka som jag hade makten och nöjet att få bereda för tre personer. Aldrig i mitt liv har jag haft så roligt.

Men resultatet blev inte vad jag hade trott. En dag tog token gift och dog. Var hon inte en toka så säg?

Till följd av detta fick jag ändra på mina planer. Jag började nu arbeta på hertigens undergång. Jag skvallrade för hans vänner om allt det hemska som han gjorde, spred onda rykten om honom och ljög för honom själv om allt möjligt. Jag gjorde vad som helst bara för att komma i kontakt med henne.

Mina ansträngningar ledde till resultat. Hertigen besinnade sig en dag, tog i tu med sina affärer, ordnade upp alla sina av mig tilltrasslade vänskapsförbindelser och, till min totala förskräckelse, annonserade öppet till alla att han ämnade gifta sig med min madonna. Tyvärr såg jag inte själv när han friade till henne. Det måste ha varit en ganska betagande scen.

Jag gav mig katten på att hon skulle bli min åtminstone för en natt innan hon gifte sig. Jag svor heligt vid alla djävlar på det. Jag ruvade på olika planer och verkställde så småningom en.

Jag lockade bort hertigen från hans palats en kväll med att skicka honom ett anonymt brev. Hon blev ensam kvar. Så fort han var borta och utom hörhåll och synhåll för djävulen på allvar i mig. Genom ett infall tog jag en rotting med mig när jag sprang upp till hennes kammare, en sådan som man agar små barn med och jagar bort galna hundar med. Hur ivrigt sprang jag inte, och hur fjäderlätta var inte mina flygande steg!

Jag trädde in i hennes rum, och där låg hon och vilade på sin säng, den där praktfulla divanen som hertigen skänkt henne. Någoting sådant gav han aldrig sin fru. Jag reglade dörren bakom mig och såg med tillfredsställelse hur hon med skräck for upp. Hon satt stilla och bara tittade på mig när jag gick fram till henne. Det hela tycktes nästan vara för enkelt. Av en nyck, bara för att göra det hela roligare och krydda tillställningen en aning, snärtade jag till henne med rottingen. Då for hon upp som ett skott. Men hon skrek inte. Hon blott satte handen för munnen.

Jag började jaga henne med rottingen och slog till när jag kunde. Jag träffade ansiktet, och jag träffade de fina lemmarna under det tunna linnnet, och jag njöt när jag såg hur det blev märken och hur blodet började sippra fram. Hon sprang omkring som en hare jagad av en räv, och hon kunde inte komma undan. Dörren var reglad, hon kunde inte hoppa ut genom fönstret, och jag var snabbare än hon. Fysiskt var jag fullständigt överlägsen. Men hon var hela tiden tyst. Varför skrek hon inte? Förbannade hynda, varför gav du inte ett enda ljud ifrån dig? Var du rädd för att andra skulle få höra och veta vad jag gjorde med dig? Men just hennes återhållna tystnad retade gallfeber på mig och gjorde mig fullständigt från mina sinnen.

Hon blödde ur flera sår på kroppen och i ansiktet. Det skulle bli präktiga ärr, vilket jag med glädje konstaterade. Jag hade redan satt min stämpel på henne för alltid. Så sjönk hon ner på sina knän och höll upp ett par knäppta händer mot mig, som om hon ville be mig om någoting. Hennes linne var söndertrasat av min förträffliga rotting, och det var inte mycket kvar av henne som var betäckt. Jag njöt för fulla muggar av mitt verk: en förtvivlad dam i upplösningstillstånd, blödande ur många sår med trasigt linne, mera naken än anständig, och med det rika svarta håret fullständigt utslaget och i oordning. Hon var den perfekta häxan färdig för bälet. Jag ryckte loss hennes händer och besvarade hennes bön om nåd med våld, lyfte häftigt upp henne från golvet, slet av henne de sista linnetrasor som var i vägen, kastade henne på sängen, fjättrade hennes händer bakom hennes rygg med mitt skärp, och kastade mig över henne. De kallar det våldtäkt. Men jag vet att ingen våldtäkt kan lyckas om inte damen i fråga väljer att samarbeta av egen fri vilja. Om hon inte samarbetar är det omöjligt att komma in i henne. Efteråt kallar damerna det våldtäkt bara för att dölja sin egen skam och komma över sin vanära och den bittra eftersmaken. Men det finns inga våldtäkter utom misslyckade sådana. Och det håller garanterat alla så kallade våldtäktsmän med mig om. Min lyckades och var därför ingen våldtäkt.

Hon försökte nog vara passiv men lyckades inte, ty det visade sig att hon faktiskt inte ens hade någon erfarenhet. Hertigen hade sparat henne. När det började blöda på mig gick fenomenet upp för mig, och fastän det visade att jag hade lyckats över all förväntan med att förstöra allt för både henne och hertigen så var det plötsligt inte alls roligt längre. Jag hade kammat hem en seger som överträffade alla mina vildaste förhoppningar, men den segern gav mig bara avsmak och träsma, i synnerhet när hon flämtande började snyfta och gråta, som en äcklig martyr. Jag nästan ångrade mitt tilltag. Det verkade så meningslöst när det väl var fullbordat. Hon rasade ner som en ruinhög från sängen, blödande som en stucken gris ur olika sår och källor som blandade sig med varandra, och själv var jag randig som en polkagris. Det var inte alls roligt. Jag hörde henne krampaktigt flämtande på golvet bakom mig när jag gick ut därifrån. Jag vände mig inte om utan lät henne bara ligga där med sina bakbundna händer, som en häxa som inkvisitorerna funnit ovärdig att brännas.

Jag gick ut. Där såg jag hertigen komma stormande upp för trapporna med dragen värja. Fradgan stod i mungiporna på honom. Var han lika galen som jag? Nej, han var rättvist arg, och jag flydde inte. Alldeles lugnt lät jag honom i sin ohyggliga vrede genomborra mig flera gånger där i trappan, och jag slutade andas genast. Jag hann inte ens ge en flämtning ifrån mig. Jag fick vad jag förtjänade för min orättmätiga seger som inte ens hade skänkt mig tillfredsställelse. Vad han gav mig var inte mer än rätt utan snarare mindre.

Dessa händelser resulterade i att mitt liv oundvikligen började rasa utför. Min hustrus död, som var en ohygglig sorg för mig, emedan jag faktiskt höll henne våldsamt kär, gjorde mig svårmodig och dyster. Min enda lycka var efter det Maria. När sedan min egen närmaste tjänare på det skändligaste tänkbara vis berövade mig henne tappade jag lusten för livet totalt. Och trots att jag gifte mig med Maria helt planenligt blev jag aldrig mera mig själv. Min hustru hemsökte mig och lämnade mig aldrig i fred utan blev ett evigt malande dåligt samvete, och hon var inte den enda som gav mig skulden för sin död. I månader såg jag människor på avstånd från mig peka mot mig och tala om min hustrus självmord med menande anklagande blickar som höll mina synder levande och ökade deras outhärdliga vikt. Kanske det var rätt åt mig. Jag slapp aldrig den belastningen. Det enda jag kunde göra för att motverka komplexet var att leva för Maria och uppoffra mig helt för henne. Mina barn svek mig och ville aldrig se mig mera, men Maria hade jag kvar, och jag ångrade aldrig att jag hade gjort henne, ty hon var den gudomligaste varelse som jag och Venedig någonsin har unnats närvaron av.

När jag dog var hon tjugotvå år och trots min tjänares framfart med henne vackrare, ljuvare och mera behaglig, älsklig och gudomlig än någonsin. Och hon tyckte om mig. Hon uppskattade alltid min kärlek och vakade ständigt vid min bädd när döden närmade sig. Jag dog i hennes armar. Min bortgång gjorde henne till Venedigs rikaste och förnämaste dam emedan mina barn, mina båda söner, då hade stupat mot turkarna. Det var den katastrofen som knäckte mig, ty jag fick aldrig deras förlåtelse. I stället gav jag Maria allt.

2.

Jag kom till Venedig tidigt en vacker vårmorgon Anno Domini 15--. Jag fick väldigt snabbt ett stort antal vänner, som alla var fantastiskt angelägna om att ta hand om mig, presentera mig för sina vänner, bjuda ut mig på baler och banketter och livligt fråga ut mig fullständigt angående mitt arbete. Jag var ju målare, och jag hade turen att komma till en konstälskande stad just när den upphöjde konsten som allra mest.

Snart var jag väl hemmastadd i den underbara staden och tyckte att jag redan kände alla. Ty alla betedde ju sig mot mig som om de kände mig. Jag upplevde Venedig i början som att äntligen vara hemma hos min egen universella familj igen.

Första gången jag hörde talas om "*La Principessa*", som hon kallades, alltså den kvinna vars enda verkliga kända namn var Maria, var hos den förmögna bankirfamiljen Benvenuti under en ganska livlig bankett. Aldrig hade jag hört en kvinna prisas så som man gjorde där. Naturligtvis blev jag smått nyfiken på vem denna vackra donna kunde vara.

Jag var redan då bestämt inriktad på att förbli ogift i hela mitt liv, ett löfte till mig själv som jag för övrigt även har hållit trots alla de obehag som det har fört med sig, som att folk har misstänkt mig för homosexualitet och andra perversiteter, men celibatets frihet har alltid fallit sig naturligt för mig. Det föds ju ändå tillräckligt många barn i världen min hjälp förutan om inte rentav för många, och alla präster klarar sig

lika bra som jag och, vilket vanligt folk aldrig tycks kunna fatta, till och med bättre, vanligen, än vanligt folk. Älskar man och är man beroende av ensamhetens frihet så bör man absolut aldrig gifta sig. Det har alltid varit min övertygelse, och den har alltid hållit.

En annan fördel med denna min celibatära inställning till livet var att därför ingen kvinna kunde skrämma mig. Därför kunde inte heller någonting stå mellan mig och en kvinna.

Jag lade hennes namn och de lovsagor jag hade hört om henne på minnet, och medan veckorna gick blev jag snart varse att denna kvinnas rykte var någonting ovanligt och enormt. Jag hörde allt oftare talas om henne, allt skönare blev mänskornas beskrivningar av henne, och allt mera stegrades naturligtvis mitt intresse för henne. När jag en dag äntligen var modig nog att fråga ett par vänner, just när samtalet rörde sig om henne, om det på något sätt var möjligt att få träffa henne, brast de alla ut i gapskratt. Jag blev generad men var dock modig nog att fråga, när skrattsalvorna väl hade lagt sig, vad det var som hade varit så roligt. Nöjet hade varit följande: jag hade, trots att jag redan hade levat i Venedig i tre månader, visat hur totalt en främling jag var där fortfarande, ty vem som helst som ville besöka Maria la Principessa gjorde det utan vidare. Hennes palats var alltid öppet och alltid fyllt av gäster av alla tänkbara slag.

Efter att ha lärt känna denna detalj blev jag än mera intresserad av damen di Spagna. Jag tog mod till mig en dag och lät mig föras till hennes palats men vågade icke gå i land och besöka henne. Och småningom blev det till en vana hos mig att ständigt med gondolen passera förbi hennes palats.

Detta visste jag tills vidare om henne: hon var rik, ogift och änka efter en hertig, som tydligen hade varit ganska dåraktig. Dessutom var hon vacker, otroligt älskad och otroligt populär hos alla. Hennes kärleksaffärer visste jag ingenting om. Och ännu hade jag inte sett henne. Mina kunskaper om henne var som synes ytterst bristfälliga.

Ännu i augusti det året hade jag aldrig vågat besöka henne och aldrig fått träffa henne. Då hade emellertid mitt rykte i Venedig spridits en aning, och en dag, till min stora förskräckelse, till min enorma förvåning, till min obeskrivliga glädje och till min eviga bestörtning, fick jag bud om att hon önskade besöka min verkstad och se mina tavlor. Hon, en drottning, en gudinna, ville besöka mig, en tarvlig artist! Det var för mig mitt livs upplevelse och äventyr.

Jag var fullkomligt bragt ur fattningen för några dagar framåt. Till slut förmådde jag dock äntligen svara och meddela att det gick bra: hon var välkommen. Och för ytterligare ett par dagar bultade mitt hjärta oupphörligt likt en hammarsmedja av nervös upphetsning som aldrig ville avta.

Hon kom en solig och varm morgon tidigt i september. Det var mitt livs dag. Hon hade två tjänare med sig som, efter att vi hade hälsat varandra, lämnades kvar i hallen. Hon följde mig ensam in till verkstaden.

Några ord om mitt första möte med henne: jag hade väntat mig vad som helst men inte det som hände. Jag överväldigades inte av hennes skönhet, jag bringades inte alls ur fattningen, jag blev inte det minsta bestört eller nervös, ingenting sådant hände, utan i stället fann jag till min förvåning hur jag blev alldeles lugn, alldeles varm, alldeles säker på mig själv och i all korthet alldeles som en annan människa. Jag hade väntat mig att hennes inflytande på mig enbart skulle bli sensuellt, men i stället fann jag att denna kvinna, som jag hört så mycket om och redan så länge älskat på avstånd, blott var den tryggaste hamn som något oroligt skepp någonsin har seglat in i.

Vi blev snabbt vänner. Jag visade henne runt i verkstaden som om vi vore kusiner, och när vi skildes bjöd hon mig till en bankett följande afton i hennes palats. Jag tackade, som om en sedan länge förlorad syster äntligen hade återfunnit mig, sin bror.

Hur det gick sedan vet alla. Vi blev de bästa vänner som någon någonsin har sett. Vi började umgås flitigt alla dagar, jag blev hennes stöd i allt, hon blev en oundgänglig

praktisk hjälp för mig, då hon kände hela Venedig och hade obegränsat med pengar, och snart sålde jag min verkstad och upprättade en ny i hennes palats på hennes eget förslag. Och därmed började mitt livs lyckligaste period som, så länge den varade, tycktes vara för evigt men, ack, hur snabbt och abrupt och sorgligt tog den inte slut i alla fall!

Hur underbart var inte det liv som jag levde med henne! Hur ljuvligt skimrande var inte de åren, vilka fantastiska mästerverk åstadkom jag inte då, och hur glad och lycklig lyckades jag inte göra henne! Ständigt lyste hon, jag inspirerade henne till fantastiska företag och initiativ, och hon inspirerade mig ständigt till att uppnå nya saligheter. Och vår blomstringstid var hela Venedigs högsta blomstringstid.

Det var under denna tid som hon började kallas Drottningen av Venedig, det var under denna tid som Palladio, Tintoretto, Tiziano, Sansovino och Veronese gjorde Venedig till världens vackraste stad, vilket den sedan dess alltid har förblivit; och det var under denna gyllene period som hela världen tycktes sola sig i glansen från Venedig medan Rom och Florens korrumberades ihjäl av storvulnhet och vanstyre. Det var under dessa få men långa år som Venedig blev en fullkomlig stad och evig som sådan.

Maria anordnade gästbud i sitt palats varje lördag, och alltid fanns där vid borden just Veronese, alltid fann man Tiziano förnöjsamt underhållande en enorm bekantskapskrets, och alltid satt Tintoretto där och kluckade. Alla arbetade åt henne. Om en kyrka var för fattig för att kunna genomföra en önskvärd beställning så var det hon som betalade den. Jag lärde känna alla dessa gudomliga konstnärer vars like vi nog aldrig får uppleva igen, och jag njöt ständigt av att få vara med i deras sällskap. Det var en underbar värld som Maria skapade med min hjälp, och jag betvivlar att maken till den tillvaron någonsin kommer att uppstå igen. För mig var det Paradiset, som aldrig skulle kunna överträffas på jorden, ty så gott sällskap förekommer nog inte annars utom i himmelen.

Aldrig stod Maria själv på scenen. Tvärtom. På sina egna tillställningar var hon alltid anspråkslöst utpyntad, blygsam i sitt sätt och fåordig som en förstående publik. Hon liksom jag njöt mera av att se andra överträffa varandra i prakt och glans och vältalighet än av att själv få stråla och framhäva sig. Det var viktigare för oss att få hjälpa fram andra än att kräva någonting av andra för vår egen skull. Hon lärde mig att hellre ge än ta.

Men helt annat var det naturligtvis när vi själva gick bort. Då var det hon som var den självskrivna gudinnan i himlen, då var det hon som glänste och strålade mer än alla andra, då var hon verkligen sig själv i all sin prakt och *la diva amata*, som njöt av att bara få behaga. Och ständigt överträffade hon sig själv när hon uppträdde. Alltid överskred hon alla gränser i fråga om konsten att umgås på ett positivt sätt, och hon gjorde sig ständigt ännu mera dyrkad, älskad och nästan tillbedd genom sin otroligt charmfulla konstruktivitet.

Varför tog de åren slut? Varför lämnade jag henne? Varför blev världen som den blev? Varför gick detta vårt gemensamma paradiset förlorat?

Allt var helt och hållet mitt eget fel. Det var ingen annan än jag som förstörde vår värld. Jag orsakade allt, och ingen annan var att skylla. Av någon anledning blev jag själv instrumentet för vår fullkomliga världs tillintetgörande.

Det var min svartsjuka som kröp fram och ruinerade allt. Hon började gynna och även uppmuntra andra målare som i mitt tycke bara var ena föraktliga dilettanter, och när denna hennes hejdlösa liberalism ständigt bara fortskred fann jag tillvaron bli allt mörkare. Vårt första gräl ägde rum tre år och sju månader efter vårt första möte. Tre och ett halvt år gammalt blev vårt paradiset.

Detta gräl avbröts av hennes tårar. Hur fruktansvärt hjärtslitande var det inte att se henne gråta! Jag kunde inte uthärda det. Jag lämnade henne ensam i sitt rum och låste in mig i min verkstad, kokande för mig själv. Jag var arg, men jag begrep inte att

jag bara var arg på mig själv. Jag kunde inte medge för mig själv att jag i min vanliga låga mänskliga småaktighet i ett slag hade förstört allt vad vi hade byggt upp tillsammans med att vägra tolerera att hon även hjälpte andra konstnärer som ändå var minst lika duktiga som jag. Jag ville bara ha henne för mig själv och inte låta någon annan få del av hennes generositet.

Följande dag var hon tyst hela morgonen och eftermiddagen. Jag försökte tala till henne men utan att be om ursäkt, och det var mitt stora fel. Hon svarade inte. Hon var tyst och stilla som en mus. Då blev jag arg på nytt. Hela min vrede flödade ut. Med ett obeskrivligt pathos framhöll jag det monstruöst orättvisa i att hon tyckte mycket mera om att betrakta andras sämre tavlor än mina. Jag var galen och storhetsvansinnig och hävdade att mina tavlor var de enda som skulle stå sig mot evigheten medan hon höll på att förlora sin goda smak och därför brydde sig om diletanter. Och det var bara några små bagatellartade tillfällen jag hade att stödja mig på och torna upp min orkanliknande svartsjuka på. Och henne gav jag allt detta spritt språngande blinda svartsjukevanvett, som egentligen bara var konstnärsfåfänga som hennes gunst hade skämt bort och gjort monstruös. Det var fruktansvärt, i synnerhet som jag vägrade försöka genomskåda mig själv.

Hon lät mig hållas. Hon svarade inte ett ord på alla de hemskheter som jag gav henne. Det var rena våldet, och hon lät mig tortera henne utan ett knyst.

Detta endast förblindade mig ytterligare. Till slut reste hon sig sakta och gick. Jag lät henne gå. Kanske kände jag mig redan förbrukad. Jag vägrade försöka be henne om förlåtelse. Jag vägrade att inse mitt eget misstag. Vid dörren vände hon sig om och sade till mig med ögon som var fullkomligt okänsliga och med en röst som var perfekt i sin totala uttryckslöshet som inte förrådde den ringaste rörelse i någon nerv:

"Lämna mig i morgon."

Det var allt. Hon gick ut genom dörren och därmed ut ur mitt liv. Det var de sista ord som jag hörde från hennes mun och det sista jag såg av henne. Jag kände henne för väl för att nästa morgon trotsa hennes befallning. Jag förstod så mycket att min karriär i Venedig var avslutad. Jag insåg mitt nederlag, mitt svåra felsteg och ångrade mig bittert, vilket jag har varit i färd med att göra ända sedan dess. Jag ber er, konstnärer och älskare, om ni blir så gynnade av ödet att ni får ett förhållande med en inspirerande mänska av ovanlig konstruktivitet, så ställ aldrig anspråk på den mänskan. Älska henne, men kräv ingenting tillbaka. Ty även om ni inte får all den kärlek som ni skulle önska så är en sådan vänskap mera värd än all älskog i hela världen.

Jag lämnade Venedig för alltid nästa morgon, ty jag kunde inte göra annat. Det enda sättet att bli fri från ett brott som tynger på ens samvete är att sona det genom uppoffrande handling. Min försoningsgäld var att avstå från Venedig.

Det var en speciellt sidenskimrande morgon den morgonen. Solen smekte sakta de oändligt mjuka och loja vågorna, som vaggade extra förföriskt som om de önskade vaggas in i den mest angenäma död. Och överallt såg jag bara henne. Över hela himlen såg jag bara hennes ansikte, och jag kunde inte tänka på någonting annat. Vad tänkte hon om mig?

Antagligen var hon besviken på mig. Mitt brott var uppenbart. Jag hade velat ha henne för mig själv. Jag hade velat barrikadera henne för yttervärlden. Jag hade vägrat låta henne bli ännu mera en drottning. Jag hade blivit svartsjuk på den värld som hon och jag hade skapat, emedan den hade avlägsnat henne den minsta aning från mig, och i min blinda, dumma svartsjuka hade jag i misstag dödat den. Mitt brott var oförlåtligt.

Hur vackert var icke Venedig när jag sakta vände mig om i den knarrande båten och blickade tillbaka mot den serena havsdrottningen! Hur skön var hon inte, den ljuvliga staden, där hon likt ett juvelskrin steg upp ur vågorna för att blottställa all sin skörhet och skönhet och oöverträffbara sårbarhet inför naturens och havets totala

nyckfullhet, överlägsenhet och självsvåld! Morgonsolen glittrade på de av dagg pärlemorgnistrande tegeltaken, morgonlugnet härskade i fulländad frid över staden och havet för tillfället, allt andades en sådan obeskrivligt fridfull fågring att det var som om jag såg Venedig för första gången. Och Maria dominerade mina tankar fullständigt.

"Detta är hennes stad," tänkte jag. "Därför är den så vacker."

Bara därför var den så vacker. Den hade varit vår stad, men nu gav jag den helt och hållet över åt henne. Och jag hoppades innerligt att hon skulle sköta om den väl och om möjligt fortsätta det arbete på egen hand som vi hade inlett tillsammans. Men skulle hon kunna klara en sådan uppgift utan en man vid sin sida? Och skulle någon man i ett sådant arbete kunna vara pålitlig? Jag kunde bara hoppas och önska henne och staden lycka till.

Efter dessa tankar vände jag mig åter rätt i båten och åsåg med likgiltigt sinne hur Italiens platta banala fastland närmade sig. Då insåg jag verkligen att alla mina drömmar nu var förstörda.

Idag lever jag avskilt och helt ensam i Ravenna. Jag målar anspråkslösa helgonbilder och porträtt här och håller mig vid liv på det. Alltid får jag en middag som betalning om inte annat. Jag försökte till en början hålla mig informerad om Venedigs och hennes drottningens vidare öden, men jag förlorade kontakten med dem helt nästan genast. Det var lönlöst att ens försöka anstränga sig.

Jag vet ingenting om hur det har gått för Maria sedan jag lämnade henne. Jag vet absolut ingenting. Jag har ständigt forskat överallt var jag har rest, men Venedigs drottning var tydligen endast känd i Venedig. Och själv kom jag aldrig mer tillbaka till den mest underbara av alla städer. Vaga rykten är allt vad jag har hört, men de har varit så försvinnande diffusa, att det enda konkreta jag kunnat härleda av dem är det mycket märkliga och oroväckande faktum, att om Maria en gång var känd åtminstone i Venedig så blev hon med tiden inte känd längre ens där.

Och hur ser Venedig ut idag? Jag vet ingenting. Och allt mindre vet jag ju mer tiden lider och mina år blir tyngre och fler, och i takt därmed blir det allt mer som jag ångrar, ju äldre, fattigare, ensamare och klenare jag blir.

3.

Jag var en ung vacker fåfång och glad liten streber på den tiden jag blev omhändertagen av la Signora Maria, eller La Spagna, som vi kallade henne. Jag var inte mer än sjutton år när jag för första gången kom in i hennes hus, och jag minns att jag tyckte att det var väldigt spännande att få vara under en så ryktbar kvinnas tak. Jag såg henne dock sällan och var endast intresserad av att förverkliga mina ambitioner, som för resten var att bli stor, vacker och berömd som Rafael. Jag var, som sagt, mycket ung och mycket naiv. Jag var så uppfylld av mig själv och min självöverskattning att jag nästan tog för givet att hela världen bara måste dansa efter min pipa. Att jag var ett gudomligt geni ansåg jag att hela världen måste betrakta som lika självklart som jag själv gjorde det.

Säkert var jag utan tvekan åtminstone den främsta av alla de målare som hon underhöll. Mina kamrater tyckte det och alla tyckte det. Ändå blev jag mycket förvirrad men samtidigt mycket stolt när jag fick veta att även vår gudmor tyckte det.

Jag blev med ens en påfågel som utan hämningar vågade stoltsera med mina fjädrar, fastän det rörde sig om penslar. Med ens blev jag också viktig, mallig och odräglig för mina kamrater. Men egendomligt nog fann de sig i min nya karaktär och lät mig vara. Det var trots allt inte vem som helst som uppskattades av la Donna Amata.

Det var vid denna tid som hon allt oftare kastade sig ut på oförvägna nöjen, fester och förlustelser. Sedan hennes målarkavaljer, som vi alla hade respekterat, hade lämnat henne, hade hennes egna fester förlorat det mesta av den praktfulla glans och särskilda klass som de hade haft förut. De blev nu allt mera som vilka uppslupna venetianska fester som helst.

Jag, mina vänner och mina medtävlare om hennes gunst var alla alltid med på hennes fester. Jag märkte snart med en viss oro hur hon närmade sig vissa av oss och särskilt mig allt mera. Jag blev orolig, därför att jag var rädd för kärleken, ty jag visste, att blev jag kär, så kunde jag förlora min konstådra. Ett sådant öde hade drabbat andra före mig, och jag hade sett flera gudomliga talanger falla för kärleken och sjunka ner i ett ständigt tilltagande förfall.

Får jag bara, innan jag berättar vidare, teckna ett porträtt av henne såsom hon var innan jag lärde känna henne. Hon var kolsvart i håret och hade gnistrande kolsvarta ögon som diamanter som ständigt levde med i och älskade allt. Hennes hållning var en aning böjd, tyvärr, och med tiden blev den allt böjdare, då hennes kutryggighet tilltog med hennes växande utsvävningar, som om hon kände att det växte upp ett förakt omkring henne. Det hängde ett porträtt av henne i hennes matsal förfärdigat av hennes målarkavaljer från en tid då hon ännu var gudomligt rak, stolt och okuvlig, som om hon behärskade hela den manliga världen. Det låg över hennes porträtt en oemotståndlig självsäkerhet som blev oemotståndligt attraktiv genom en viss överlägsen mystik som samtidigt gäckades med åskådaren, som om hon genomskådade honom utan att han kunde möta hennes blick. Jag tyckte inte om att jämföra detta porträtt med den la Maria som jag kom att lära känna.

Hennes skönhet var dock obegripligt och obeskrivligt fulländad fortfarande trots hennes tillstymmelse till böjdhed. Hennes haka var mjukt rundad och ljuvlig som en Rafaelsk madonnas, och hennes övriga drag, med den långa vackra näsan, de högt välvda ögonbrynen med de stora varma ögonen och den ytterst sensuella kindlinjen, var, ja, jag kan inte benämna hennes utseende som annat än som gudomligt. Hon var ännu, trots sitt förflutna och trots sina nästan trettio år, den ojämförligt vackraste kvinna som jag och alla som någonsin såg henne någonsin har sett.

Dessa var de intryck som hon till en början gjorde på mig. Som sagt, hon blev mig med tiden närgången. Jag vet inte vad det var som drog henne till mig, men jag lär ha varit mycket vacker och behagfull vid den tiden, nästan som en kvinna med mitt långa gyllene hår med guldringar i öronen, och jag var ju bara aderton år. Dessutom var jag just så inåtvänd och svärmodigt grubblande som gör ett så romantiskt intryck på intelligenta kvinnor.

Så småningom blev jag hennes enda verkliga gunstling. Hon tog mig med till varje fest som hon besökte, till varje evenemang, till kyrkan varje söndag och till alla helgfester, karnevaler, maskerader och fackelfester. Hon drog mig mer och mer in i den svindlande virvel som var hennes liv, och tack vare min förvirring och min ungdom var jag helt oförmögen till att bjuda något som helst motstånd. Hon gjorde mig till sin ständiga sällskapshund, och jag lät henne göra det, emedan det var bra för min fåfånga.

Mest älskade hon att med mig som sällskap företa långa gondolfärder på måfå. Hon ägde en praktfull privat gondol som fördes av hennes egna privata gondoljär, som var en nästan lika snygg man som jag. Hon skulle alltid omge sig med vad som var vackert. Fula och äldre män var värdelösa för henne och hade hon ingen användning för även om de hade hjärtan av guld och var bättre än alla andra. Ungdom var för henne den enda garantin för romantik, som hon älskade över allt annat.

Jag fick vila i hennes sköte under dessa färder medan hon fyllde mitt glas med vin, och det var alltsammans oerhört njutbart. Och nu började jag älska henne.

Hur svindlande var icke min upplevelse av kärleken! Jag började se bara henne, tänka bara på henne, ständigt drömma blott om henne och ständigt längta allt intensivare efter de stunder som jag fick tillbringa ensam tillsammans med henne. Men ung och oerfaren som jag var vågade jag aldrig ta initiativet till ännu närmare kontakt.

Gradvis gjorde dock hon det i stället. Jag blev mer än blott en sällskapshund: jag blev hennes ständige följeslagare, livvakt, beskyddare och ende förtrogne. Hon började berätta saker för mig, öppna sitt hjärta för mig, inviga mig i sina affärer och spendera allt mera tid i mitt sällskap. Och jag förundrades över hur djupt hennes hjärta var och hur mycket fantastiska gåvor hon hade.

Jag fick mera bildning och vetenskap av henne än av någon annan lärd person någonsin. Hon visste förbluffande mycket. Hon visste till exempel allt om grekisk mytologi och de grekiska filosoferna. Pythagoras var hon mest fascinerad av själv, men hennes älsklingsbok var Marcus Aurelius "Självbeträktelser", som hon läste på grekiska.

Jag blev hennes bästa vän. Jag kom henne allt närmare, lärde känna henne allt mera och växte hela tiden enormt rent andligt och intellektuellt. Denna period av mitt liv blev av oöverskådlig betydelse för min utveckling och inledde min mognad. Jag expanderade oavbrutet och kunde under långa perioder vandra som i ett rus av ständigt högre intellektuella upplevelser och upptäckter. Vägledad och gynnad av henne upptäckte jag livet.

Och höjdpunkten av denna min vänskap med henne är någonting som jag aldrig ska glömma. Jag skall aldrig glömma den afton då hon som vanligt lät mig följa med upp för trapporna men sedan vidare och, för första gången i mitt liv, med in i hennes rum. Jag skall aldrig glömma den natten, ty den var den underbaraste i mitt liv. Hon hade lekt med mig och lockat mig med sig i nästan ett och ett halvt år och liksom uppfostrat mig och berett mig bara för detta, och nu äntligen stannade hon upp och lät hon mig nå henne. Hon gav mig sig själv, sitt jag, sitt allt den natten, och aldrig skall jag glömma det. Och aldrig kommer jag att älska någon intensivare än henne, ty hon var fullkomligheten själv. Hon var den enda som jag över huvud taget vågade älska. Jag rörde aldrig en kvinna efter att ha blivit rörd av henne.

Och hur stolt, hur glad och hur frisk var hon inte följande morgon! Med ens hade hon blivit tio år yngre, tio gånger älskligare och hundra gånger ännu vackrare. För första gången såg jag henne den morgonen som hon måste ha tett sig för hennes målarkavaljer när han målade hennes porträtt.

Det enda som hon aldrig någonsin ville tala med mig om var hennes tidigare kavaljerer. Allt mera intresserade jag mig för dem, allt oftare förde jag dem på tal, jag ville så gärna veta varför och hur det hade slutat för dem, jag ville veta hur stor min konkurrenskraft var i förhållande till deras kvaliteter, men ständigt undvek hon och gick hon förbi denna låsta kammare av sitt hjärta. Hon blev en dag arg på mig och befallde mig att aldrig mera säga ett ord om dem, men detta korta raserianfall övergick strax till tårar. Detta gjorde mig förvånad och upprörd, ty jag hade aldrig anat att hon kunde vara så sårbar. Förskräckt lovade jag att aldrig mera vara nyfiken.

Vi förblev goda vänner, men jag insåg snart att vår bästa kontakt definitivt var förbi. Hon tog mig inte lika ofta ut på stora fester som tidigare, och snart lades våra gondolfärder på tu man hand helt på hyllan. Ändå fattade jag inte att hon helt enkelt inte längre älskade mig. Till slut unnade hon mig inte längre att få äta tillsammans med henne. Då insåg jag att den märkligaste och lyckligaste perioden av mitt liv var förbi.

Jag lämnade kort därefter hennes palats, emedan jag ej längre kunde trivas där. Jag betraktades förstulet av mina kolleger, och jag visste ungefär vad de viskade sinsemellan bakom min rygg. De kunde inte helt dölja att de var skadeglada över mitt fall i hennes gunst och över att min fåfänga hade ramponerats. Jag skaffade mig en

egen verkstad, och endast en gång kom hon dit för att hälsa på. Vår konversation var då ytterst ansträngd och bristfällig. Vi sade blott några ord till varandra med mycket långa pauser där emellan, och sedan lämnade hon mig åter. Och sedan den dagen har jag aldrig sett henne igen annat än på avstånd. Jag följde dock med hur hennes vidare öden utspann sig.

Och jag vidhåller än idag att hon var den mest unika och underbara varelse som någon dödlig i vår tid någonsin har unnats få se och uppleva. Jag vidhåller den åsikten, emedan alla som över huvud taget fick träffa henne hyser exakt liknande uppfattningar.

4.

Ja, jag är galen. Kärleken gjorde mig galen. Jag drevs till vanvett av kärleken. Eller man kan också säga, att jag drevs till vanvett av henne, skökan, Venedigs falaste och fatalaste kvinna.

Jag sitter i fängelse för hennes skull. Jag förlorade allt för hennes skull. Jag blev galen för hennes skull. Jag sitter här och rasslar med mina kedjor, blind i mitt vanvett, rasande i mitt hat, och tokig av grämlse och elände, i bitter väntan på min äntliga undergång och avrättning, allt för hennes skull.

Hur började det hela? Jo, jag fick se henne en dag. Jag var en fattig men ytterst skicklig och lovande guldsmed som en dag på en fest, mitt livs första ordentliga fest för övrigt, fick ögonen på Venedigs mest berömda och välkända kvinna. Och i det ögonblicket flammade mitt vansinne upp i ljusan låga.

Likt en orm vaktande på sitt byte följde jag henne hela tiden med ögonen. En utsvulten tiger kan inte ha bevakat sitt utvalda byte med lystnare blickar. Oavbrutet betraktade jag henne hela den kvällen. Hon märkte det så småningom och blev tydligt både oroad och tilltalad. Och då gick jag fram och tilltalade henne.

Jag såg på henne att allt vad jag behövde göra för att få henne under min kontroll var att komma åt hennes själ. Och jag satte genast mina planer i verket.

Efter min första konversation med henne, som var obetydlig, gjorde jag allt för att få veta allt om henne. Jag utfrågade alla, pumpade alla och pressade alla på allt vad de visste i ämnet Drottningen av Venedig. Jag gav mig inte förrän jag fått veta allt. Snart kunde jag namnen på alla som hade älskat henne utantill.

När jag kände mig redo för att erövra henne begav jag mig en morgon till hennes palats för att hälsa på. Jag fick veta att hon ännu sov.

"Så mycket bättre!" tillkännagav jag och trängde mig in. Och tveklös som jag alltid är begav jag mig raka vägen upp till hennes sängkammare, som inte var svår att hitta på grund av de vettskrämda tjänare, som villigt och ljudlöst visade mig vägen dit med sina pekfingrar. Jag måste ha sett farlig ut, ty jag behövde inte ens fråga om vägen. Det syntes på mig vad jag ville. Jag var upptänd och kunde inte släckas, och det syntes lång väg. Jag blev så trött på deras fega indikationer att jag upptändes av hat mot dem allesammans. Dessa fördömda darrande irriterande pekfingrar borde allesammans ha huggits av – med hammare och kil.

Jag slog triumferande upp dörren till hennes rum och stegade in.

"God morgon, min sköna!" utropade jag belåtet.

Bestört satte hon sig upp i sin säng yrvaken med det korpormsvarta håret magnifikt utslaget omkring sig och med blixtrande, skrämde, vilda, ordentligt förskräckta ögon, som genast fixerade mig i outsläckligt hat, som om jag påminde henne om den som gjort henne allra mest illa i livet.

"Vad gör ni här?" slängde hon åt mig på det mest iskalla vis. Om jag var en tiger så var hon en tigrinna. Vi passade nästan för bra tillsammans genast. Vi var som gjorda för varandra. Det var nästan för enkelt och självklart. Jag tänkte bara: "Ont skall med

ont betalas," och avancerade för att bryta kylan av hennes fasad, som bara var av is som behövde tinas en aning. Det var allt. Hon sade inte ett ljud, inte ens efteråt. Hon inte ens grät. Jag beslöt att genast dra fördel av situationen trots min utmattnings.

"Jag vill komma och bo här," sade jag. Hon svarade inte. "Jag kommer i morgon och bosätter mig nere i målarnas verkstad. De som då ännu är kvar kastar jag ut." Fortfarande teg hon. Hon vände sig bort. Då blev jag ytterligare uppretad, svor åt henne till avsked, ordnade min klädsel och gick.

Nästa dag kom jag tillbaka och fann att inte en enda förbaskad målare hade gett sig iväg ännu. Jag har aldrig varit så arg i hela mitt liv. Jag kastade ut dem alla i tur och ordning med tavlor och allt, de fick gärna drunkna i kanalen om de ville, ju fler som gjorde det desto bättre, jag struntade totalt i deras ynkliga rop på sin 'gudmor' och tog så äntligen hela huset i besittning.

Jag ommöblerade hela nedre våningen och anpassade den efter mig. Alla statyer, tavlor, instrument och skräp slängde jag noggrant ut i kanalen. Ägarna fick skylla sig själva som vågat lämna någonting kvar. Och hur nöjd kände jag mig inte efter all denna välbehövliga storstädning! Det kändes som om jag kastat ut alla hennes tidigare älskare för gott ur hennes liv, och det var väl det som var meningen. Men framför allt – hur gott mådde jag inte när äntligen hela omvärlden hade anpassat sig efter mig!

Gladeligen började jag arbeta på min senaste gudomligt mästertliga pokal medan jag sjöng sånger och ropade upp till henne:

"Du har ett rymligt palats! Kom ner ett slag! Kom och titta på mitt senaste mästerverk! Det är inte alla som är så gynnade att de inbjuds till att se ett mästerverk födas!"

För mig var det en självklarhet att jag var bäst i världen och att endast idioter kunde låta bli att beundra mig intill besatthet. Jag var ju ett gudomligt geni. Det kunde ju vem som helst se genast.

Men hon stannade där uppe, det ludret! Hon vägrade att samarbeta och foga sig efter min vilja, den häxan! Hon svarade bara med förolämpande likgiltighet och tystnad! Jag svor till och förstörde en del av hennes möblemang.

Hon kom inte ner på hela dagen, den utstuderade horan! Och när jag till slut gick upp till henne hade hon reglat sin dörr! Då blev jag verkligen rasande. Hur kunde hon göra så mot mig, sin älskare? Jag fick omedelbar lust att bränna upp hela hennes palats. Tyvärr gjorde jag det inte.

Den slinkan! Den förbannade slynan! Varför flådde jag henne inte levande, när jag ändå hade henne i mitt grepp, varför hängde jag henne inte, varför band jag henne inte och gisslade henne till strimlor när jag hade kunnat, varför band jag henne inte fast i hennes säng och satte eld på hela sängen, så att hela hennes fördömda horpalats brann upp samtidigt!

Jag började hata henne för hennes tysta motstånds skull. Ett kallt oförsonligt krig uppstod mellan oss på liv och död. Hennes enda vapen var hennes barrikaderade tystnad, men något värre vapen hade jag aldrig råkat ut för. Ingen hade någonsin visat mig likgiltighet tidigare, och likgiltighet är värre än döden! Mitt hat tilltog med ständigt djupnande allvar. När jag inte strövade omkring på Venedigs gator och torg med mord i sinnet och i ständigt accelererande rastlöshet befann jag mig i hennes palats, upptagen med att intensivt försöka bryta mig in i hennes rum. Hon kämpade emot bakom dörren som en hel armé. Hon kom aldrig ut. Jag förstår inte hur hon orkade, att hon inte omkom, försvagades genom svält eller begick självmord. Vem som helst annars hade gett sig åt mig med största beredvillighet utan någon svårighet tack vare min oemotståndliga virilitets övertalning, medan andra damer under en så svår belägring utan hopp om att kunna bryta den brukar hänga sig av ren hysterisk förtvivlan. Jag förstår inte hur hon kunde hålla ut och det under ständigt oförsvagat motstånd. Hur höll hon sig levande under alla de dagar som vi krigade på ömse sidor

om dörren? Smög hon sig ut då och då när jag sov, eller fick hon mat och dryck genom någon smugglare eller av korpar, som Elias?

Hur fördömd, förstockad och omöjlig hon än var så var hon även på sitt sätt märklig. Jag förstår ännu inte idag hennes beteende. Hon gjorde mig galen genom sin obegriplighet.

Jag kom dock till slut ännu en gång in till henne via fönstret, när jag visste att hon var för trött för att mera kunna orka något annat än bara sova. Jag klättrade på fasaden och svingade mig över kanalen och kunde ha brutit nacken, men vad gjorde jag inte bara för att få äga henne till kropp och själ? Jag har aldrig varit galnare, fastän jag varit känd för att vara ganska galen i hela mitt liv. Hon vaknade av att jag gjorde henne sällskap i sängen. Aldrig har jag lyckats bättre i att överraska en människa, smyga mig tyst in på henne och ta henne naken under lakanen, så att bara hennes nattlinne var emellan oss, när hon vaknade och upptäckte mig. Det var min kropps ludenhet som väckte henne. Hon kände genast igen sandpappersskrapet från min grova kropp, men hon var för trött för att orka göra något motstånd mera. Hon hade ingenting att skydda sig med, och jag hade tagit henne bakifrån. Hon kunde inte ens skrika emedan jag höll så hårt för hennes mun. Medan jag höll på band jag en grov näsduk om den, så att hon var munkavlad och skulle förbli tyst medan jag tog ut min lön för många dagars kamp och möda. Hon kunde bara gråta och grät verkligen hela tiden medan jag hade så roligt med henne som jag kunde. Jag hade ju så många dagars utsvulnenhet att ta igen.

Efter det vet jag inte vad som hände. Jag somnade i frid vid hennes sida och vaknade upp i fängelset. Min kärlek hade inte varat i mer än två veckor. Och ändå hade dessa två veckor varat längre, kändes det, än hela mitt föregående liv.

Hur fick hon mig i fängelse? Hon måste ha slagit mig i huvudet med något tungt och flera gånger om och om igen, ty det värker ännu och gör ont, och jag har tusen bulor. Och i hennes ställning måste man ha många inflytelserika vänner. När hon väl fått mig knockad och medvetslös måste resten ha varit enkelt.

Hur kommer det att gå för mig nu? Det vet hela Venedig. Jag kommer att halshuggas offentligt, och det är lika bra det. De tvekade mellan att förpassa mig till ett dårhus på livstid eller till rådbräkning och halshuggning, men jag var för intelligent för att kunna anses som en dåre. Från dårhuset hade jag dessutom säkert omedelbart rymt. Jag var ju en galning av den farligare sorten, den som beräknar sin ondska och använder sin galenskap metodiskt, så det var bäst att avliva mig en gång för alla. Annars skulle själva folket ha gjort det med att slita köttet från mina ben med naglarna, ty hela Venedig rasade mot mig för vad jag hade gjort mot den dittills så högt uppburna slynan. Jag hade ju dragit ner henne i rännstenen åtminstone ryktesmässigt, jag hade gjort henne till hora, jag hade visat att vem som helst kunde våldta henne, denna heliga madonna, och det kunde varken kyrkan och ännu mindre någon i hela Venedig tolerera. Jag hade avkanoniserat deras främsta folkliga helgon och det så totalt att hon aldrig mer skulle kunna resa sig ur dyn. Och detta var jag i hemlighet glad åt. Det är det enda roliga jag har haft här i fängelset: att tänka på mitt verk. Och nu är jag nöjd med mitt straff, ty det kommer att befria mig från den outhärdliga kärlekselden. Inte ens Paulus påle i köttet kan ha varit så svår som min var.

Farväl då, Venedig, liv och värld, men vet, att min enda galenskap, mitt enda brott och det enda jag någonsin gjorde mig skyldig till, var kärlek.

Stackars min vän Filippo! Även han har nu gått och blivit kär i Maria di Spagna!

Jag är för närvarande hennes enda vän. Jag städade och återställde hennes vackra palats efter galningen Stefano di Fulmines härjningar där. Han var en utsökt guldsmed men en dålig älskare. Idag är det återigen ett av Venedigs vackraste hus utanpå och inuti, och idag ler återigen Maria och gläder hela Venedig med sin charm och gästfrihet.

Jag har noga respekterat henne och ämnar aldrig fördjupa min kontakt med henne, emedan detta blott kunde leda till dåliga konsekvenser för oss bägge. Ty vi är ju i alla fall bägge personer med högt och gott anseende.

För övrigt är jag dessutom en av hennes äldsta vänner. Jag kände henne väl redan på hennes målarkavaljers tid, och minnet av den tiden förenar oss ständigt på nytt i vänskapens band. Det är synd att det förflutna aldrig kan komma tillbaka.

I kväll ämnar vi bägge besöka Palazzo Visconti, där en stor bröllopsmiddag äger rum. Det ska bli ljuvligt att återigen få uppleva en kväll tillsammans med henne.

– Filippo, vad gör du här?

– Får jag följa med dig och Maria i kväll till Palazzo Visconti?

– Är du bjuden?

– Naturligtvis!

– Jag tycker inte om att du ständigt hänger efter la Divinas kjortlar. Kan du inte för en gångs skull hålla dig borta från hennes närhet? Du kan skada henne!

– Kan jag?

– Vem som helst kan. Även jag skulle oundvikligen göra det, om jag inte respekterade henne så mycket som jag gör.

– Du respektera henne! Hah! Allt du är ute efter är hennes palats och hennes pengar!

– Du ljuger och hittar på! Du endast fantiserar om saker som du inte vet någonting om. Du får förolämpa mig, men inte henne! Seså, ge dig iväg nu!

– Nå, jag ska lämna er i fred för i kväll. Men bara för i kväll! Kom ihåg det!

– Din stackars idiot!

– På ett eller annat sätt ska jag nog lyckas komma henne lika nära som du!

– Blinda dåre! Du ser inte ditt eget bästa!

– Har hon någonsin gjort det själv? Är hon inte just känd för sin blinda självdestruktivitet, som så fatalt smittar av sig på de minst lämpliga för hennes kärlek? Du kan kanske hantera henne, men du kan inte älska henne.

– Försvinn innan jag blir arg!

– Du är en värdelös älskare! Stefano di Fulmine betydde mera för henne än du! Han kunde åtminstone älska!

– Du vet inte vad du talar om. Du vet inte vad du ger dig in på. Akta dig innan det är för sent!

– Mes! Du vet ingenting! Man kan aldrig akta sig för kärleken!

Jag är rädd för Filippo. Han är Marias och min tillvaros och vänskaps enda hot. Jag måste hålla honom borta, till varje pris!

Men nu, till verkligheten! Se på denna ljuvliga solnedgång! Se hur palatsfacklorna spelar och flammor, se hur den sjunkande granna solen välsignar vårt Venedig med sina sista fridfulla strålar, se hur friden och stillheten breder ut sig överallt! Men just då börjar festerna. Knappt har dygnets varmaste färger försvunnit i den sjunkande solens tilltagande kyla, så uppstår de varmaste mänskliga känslorna i kvällens fester och evenemang, som ofta varar hela natten, tills en ny gryning tar vid med ny värmande dager. Är det inte vackert, Maria?

– Alonzo, du tråkar ut mig. Det här har jag sett tusen gånger förr, och du har sagt precis de samma orden många tusen gånger förr. Jag kan dig. Jag kan Venedig och denna vår dekadenta skönhetsvärld. Det är ju jag som har skapat den. Jag längtar efter att få skapa någonting nytt. Låt oss nu i stället ägna oss åt att på bästa sätt välsigna det nya Viscontiska äktenskapet.

– Som du vill, min drottning.

– Alonzo, är inte detta palats ett av Venedigs vackraste och mest trivsamma? Jag har alltid känt mig välkommen och hemma här. Vad säger du?

– Allt vad du säger är sant, min kära divina.

– Du är som en lakej. Men se vem som är här! Jag har inte sett den mannen på många år. Paolo Veronese, hur står det till? Hur går ert arbete?

– *Mia regina, mia divina*, hur mår ni? Det var evigheter sedan jag såg er. Står ert palats kvar?

– Det står kvar, min vän, det står lyckligt kvar, mest bara för er och era kolleger! Jag saknar mina gamla konstnärer. Välkommen när som helst att hälsa på! Jag har aldrig tröttnat på liv och rörelse, utan tvärtom saknar jag det mera för varje år! Och just ert sällskap är ett av de få som aldrig har berett mig annat än nöje.

– Det är kanske för att jag är så tokig. Jag kommer ju från Verona. Men min dårskap är av det oskyldiga slaget. Jag är menlös som ett lamm.

– Er dårskap, Veronese, är av det spirituella och intelligenta slaget, som aldrig riskerar att överanstränga någon känsla. Er ödmjukhet bidrar till ert goda humörs oemotståndlighet.

– Ni har alltid smickrat mig, min fru. Och får jag, som tack för er utsökta traditionella gästfrihet, en dag be er till min verkstad för att be er ta min senaste altartavla i besökande? Det är min ståtligaste och vackraste hittills. Den föreställer den gamla goda tiden: en fest hemma hos er. Kommer ni?

– Käre Paolo, jag lovar att komma.

Veronese lämnar henne med en djup bugning och går bort. Maria vänder sig tårögd åt sidan.

– Maria, min heliga, vad är det?

– Lämna mig, Alonzo, bara för ett ögonblick.

– Är det ingenting jag kan göra?

– Ingenting. Gå!

Alonzo, förbryllad, lämnar henne ensam.

– Ack, dessa män, dessa män! Hur dumma och groteska är de inte, och samtidigt, hur godtrogna och älskliga i sin så gränslöst naiva dumhet! Jag skulle öppna min famn för dem alla, om jag blott hade tid och ork. Ty generositet, att få giva, är det enda som någonsin har berett mig någon glädje.

Mitt liv är att ge, att vara till glädje för männen, och att få unna dem en smula lycka. Ty jag är endast lycklig när jag får ge i fred, och jag lever endast när andra är sälla på grund av frukterna av min omsorg om dem.

Men hur olika är de icke, dessa män, och hur gäckad och missförstådd har jag inte jämnt och ständigt blivit under mitt korta liv! Veronese, till exempel, är kanske den enda som jag själv över huvud taget har älskat någon gång, men hur har han alltid reagerat? Han har hyllat mig som en drottning, ständigt krupit för mig, vördat mig som en gudom och aldrig ens sett mig ordentligt i ögonen! Han är den jag sätter högst av alla, och han betraktar mig som ouppnåelig! Är det inte groteskt?

Medan andra narrar, som Alonzo, ständigt svansar efter mig och leker munsänkningar, som om jag vore någon sorts kuriositet.

Och sedan har vi då de som faktiskt självmant vågar ge sig in på mig och älska mig, som guldsmeden Stefano di Fulmine. De blir galna. Finns det då inte någon medelväg för männen att gå? Är det så omöjligt för dem att gå över spången utan att rusa, utan att ramla ner och utan att vara rädda och nervösa och stanna på halva

vägen och desperat klamra sig fast och inte komma ett steg vidare? Var min hertig den ende som kände till och fullkomligt behärskade den konst som är den högsta och svåraste av alla – den att rätt hantera en medmänniska?

Det råder en orättvisa mellan könen. För männen är alla kvinnor goda, alla har de något gott att ge dem, alla män kan vinna något på att umgås med vilken dam som helst, ty egentligen är alla kvinnor lika goda hur olika de än kan vara. Men alla män är inte lika goda för en kvinna. De kan variera från den gudomligaste upphøjelse till den mest fasansfulla hårdhet och destruktivitet. Och det värsta är, att en kvinna aldrig från början kan se på en man hur han kommer att vara som älskare. Hon måste ta risken och göra erfarenheten på egen hand. Har hon tur blir erfarenheten god, men har hon otur, vilket lika ofta är fallet, så blir det vanligen hennes tragedi. Det orättvisa är, att för mannen är kärleken aldrig något risktagande.

Men tillbaka till festligheterna. Här finns säkert många andra gamla vänner som jag ännu inte har hälsat på. Fabrizio Montefeltro, god afton! Hur står det till i Urbino nu för tiden? Berätta genast alla nyheter söderifrån!

– Jaha, Alonzo, hur går det? Växer dina rikedomar?

– Tig! Du är berusad!

– Men varför ska jag tiga om det? Ingen annan tiger ju om det?

– Om vad?

– Nå, nå, Alonzo, spela inte oskyldig. Du vet mycket väl vad jag talar om. Alla vet att du utnyttjar Skökan.

– Tig, säger jag! Du vet inte vad du säger! Jag utnyttjar ingen och allra minst den enda respektabla dam jag känner.

– Nå, nå, Alonzo, nu går du för långt. Du hänger inte med i utvecklingen. Alla är övertygade om, efter hur det gick med guldsmeden, att hon inte längre kan vara fullt respektabel. Och dig bedrar hon. Hon vill bara ha nya män hela tiden och är således vad de flesta redan kallar henne – en Sköka.

– Don Giovanni, ge dig iväg! Lämna mig ögonblickligen! Jag vill aldrig mera se dig!

– Seså, Alonzo! Inte brusa upp! Jag talar ju till dig i all vänskaplighet!

– Jag menar allvar! Tala om någonting annat, eller lämna mig!

– Jag vill bara rädda dig från henne innan hon själv skrotar dig. Du anar inte vad hon gör bakom ryggen på dig. Utnyttja henne färdigt, och lämna henne sedan.

– Jag utnyttjar henne inte!

– Varför lever du då ihop med henne, Venedigs främsta Sköka?

– Någon måste skydda henne mot nedriga förtalare som du!

– Jag är ingen förtalare. Du borde vara tacksam för att någon vågar säga sanningen.

– Säger du ett enda ord till, så...

– Du kan inte göra en mygga något för när. Du är för naiv. Bara därför behåller Skökan dig som beskyddande lakej för syns skull, som ett dumt förkläde. Hon låter sig hellre ses offentligt med en som är menlös än med sina verkliga kavaljerer.

– Sluta!

– Hon är mån om sin respektabla fasad, och du är den enda som är så dum att du går med på att underhålla dess falska glans. Du är faktiskt hennes ryktes sminkare.

Alonzo biter ihop tänderna och går bort utan ett ljud.

– Men vad gick det åt honom? Jag försökte ju bara hjälpa honom!

I en av palatsets korridorer stöter Alonzo ihop med Filippo.

– Filippo, vad gör du här? Du lovade ju att inte komma!

– Jag är ledsen, Alonzo, men jag kunde inte låta bli. När jag sakta lät mig vaggas av Canal Grande här utanför såg detta palats med dess festbeklädnad så inbjudande

ut att jag inte längre kunde betvinga mig själv. Jag är för svag för att kunna motstå alltför överväldigande frestelser.

– Du vet inte vad du ger dig in på. Du är en dåre, Filippo, som själv uppsöker elden utan att ana hur den bränns. Uppför dig åtminstone väl nu när du är här. Var inte djärv, fräck eller ohyfsad.

– Alonzo, jag lovar att du kan lita på mig.

Och Filippo går för att förena sig med ett muntert sällskap vid ett bord, vid vilket även Maria befinner sig.

– Där går den narren rakt på helvetets dörr utan att tveka. Stackaren! Hur ska det gå för honom? Men så länge han inte gör något dumt finns det hopp för honom.

Se hur han lismar och gör sig till, spretar ut med sina små kråkfjädrar för Maria som om han försökte inbilla henne att det var påfågelsfjädrar! Han inbillar sig visst att han är stilig. Visste han hur narraktig han var skulle han blygas och skämmas öronen av sig för resten av sitt liv. Hör på hans plumpa skämt! Han hör inte ens att ingen ids skratta åt honom. Han skrattar bara själv. Den åsnan!

Bara Maria vore klok nog att hålla honom på avstånd skulle jag sluta tänka på honom, men faran är just den, att hon älskar att leka med dårars känslor när helst hon kan. Hon kan inte lämna stackars narrar som Filippo i fred. Hon måste leka med honom även om det bara är av nyfikenhet, som om det för henne var en sport att ständigt utmana kärleken bara för att få riskera sitt liv. Hon kommer att förgöra honom, och hon vet det själv, ty hon ser att han är för enfaldig för att kunna genomskåda någonting allmänmänskligt här i världen.

Se nu hur hon briljant spelar ut just den charm som behövs för att göra intryck på Filippo! Se hur han fullständigt tappar fattningen! Nej, usch, jag kan inte se mera! Maria, varför måste du riskera allt just med en sådan som Filippo? Har du inte lärt dig ännu hur oberäkneliga män kan bli?

– Du bör låta Filippo vara, Maria.

– Varför det? I honom finns det inget vilddjur att frukta.

– Inte ännu, men det kan komma. Du uppmuntrar hos honom det lilla vilddjursfoster som trots allt finns.

– Jag ska försöka ignorera honom, men det är svårt så länge han inte kan hålla sig borta från min närhet. Du förstår, min käre Alonzo, han faktiskt förföljer mig.

Maria, du har hållit Venedig i ditt grepp nu i många år. En dag kommer du att förlora det, och du måste inse det. Dra dig tillbaka medan du ännu har ett gott rykte att falla tillbaka på! Du är ju redan över trettio. Men hur ska jag förmå dig till att förstå ditt eget bästa? Hur ska jag uttrycka för dig allt vad jag skulle önska att du kunde förstå om dig själv innan det är för sent? Hur ska jag kunna förklara för dig allt vad mänskorna redan vågar tänka om dig? Varför kan jag inte nå dig, Maria? Är det för att jag känner dig bättre än vad du känner dig själv?

Filippo hälsar på hos Maria varje dag nu. Det är outhärdligt. De har allt mera roligt tillsammans. Ändå trivs de inte tillsammans, utan hon bara leker med honom och testar honom, medan han bara lockas av den okända faran. Än så länge är de goda vänner, men vad händer när de tar steget vidare? Maria, du är inte ung längre! Du måste börja ta hänsyn till dig själv och sluta ta din egen överlägsenhet för givet! Filippo är inte den du tror!

Det är alldeles förfärligt! Hon tar ut honom på en nattlig utflykt i sin egen gondol! Det är alldeles förfärligt!

Maria, jag är ledsen, men jag kan inte längre hålla min skyddande hand över dig. Jag skickar ett avskedsbrev med en tjänare till dig i morgon bitti, och måtte du

återvända till din enda trygga och pålitliga vän! Och om vi inte ses igen, så hjälpe dig Gud! Det kan du behöva i så fall! Gud hjälpe dig, stackars gudomliga Maria!

Alonzo, jag har fått ditt brev idag. Hur vågar du överge mig? Och varför? Blev även du till slut svartsjuk som alla andra? Varför, Alonzo, du som var min ende vän?

Stackars man! Han förstår inte att Filippo blott är ett tidsfördriv, en yttlig underhållning, en tillfällig docka som jag leker med. Han förstår mig inte längre, min stackars gode Alonzo!

Filippo, begår du ett felsteg till åker du i kanalen. Du har ingen rätt att begära mera än bara min vänskap. Den har du. Missbruka den inte, för mera får du aldrig!

Alonzo hade rätt. Jag har gjort denne Filippo till ett rasande vilddjur.

Maria, varnade jag dig inte? Filippo, stackars blinde dåre, försökte jag inte hålla dig inne i din bur? Se nu vad du har ställt till med! Jämra dig nu, din olyckliga idiot! Jämra dig nu, där du brinner i helvetet! Där fick du elden, som du nödvändigt ville bränna dig på!

Men stackars Maria! Hur ska det gå för henne nu? Hur kan hon någonsin igen få gott rykte?

Och det värsta av allt är att jag inte kan hjälpa henne längre. Hon har själv sågat av mig, ty i allas ögon var jag den som introducerade Filippo hos henne.

- Mjölnar Buffeto, har du hört nyheten?
- Nej? Vilken nyhet, bagare Spoleto?
- Skökan har ställt till med skandal igen.
- Hur på sätt?

- Jag ska berätta hela historien för dig i detalj. Den är mycket spännande.

Jo, ser du, Filippo dei Armori var en man som nödvändigt ville ha hennes gunst. Och han fick den till slut. Han hjälptes på traven av Skökans kopplare, den där Don Alonzo, som alltid hängde efter henne. Utan tvekan fick han betalt.

- Av henne eller av honom?

- Säkert av båda. Nåja, hur som helst, hon och den där Filippo var goda vänner, och allt var bra, men så ville gossen ha mera än bara hennes gunst. Han ville också ha hennes hjärta. Han blev het på gröten. Och då gick det som det gick.

- Och hur gick det ?

- När han blev alltför het och försökte våldföra sig på henne stack hon ner honom med en slipad dolk som hon bar i barmen. Han begravs idag, tror jag.

- Hon har tydligen lärt sig att inte ta risker. Förr kunde hon inte försvara sig. Nu blir hon allt vildare.

- Nej, hennes älskare blir allt vildare. Och allt talrikare.

- Hon blir en allt större sköka.

- Ja, hon blir alltmera ökänd som sådan. Hur ser hon ut om tio år?

- Ännu är hon vacker, men om tio år tror jag hon är död, så som hon håller på.

- För hennes eget bästa borde vi kanske hoppas det.

- Jag tror det också. Med tiden blir ett sådant liv så lagom roligt.

6.

- Signor Bertolucci, har ni hört historien om Skökans senaste?
- Romualdo?
- Nej, Pompigli.
- Nej, Pompigli är ny för mig. Vem var han, och hur gick det för honom?
- Jo, ser ni, han kom hit ända från Padua för att se om det rykte han hade hört om Skökans verkligen var sant. Och när han såg henne blev han förälskad i henne.
- Som alla andra. Kom med något nytt någon gång. Hur gick det sen?
- Hon vägrade ge honom tillträde till sitt privatliv. Hon försökte hålla honom borta från sig så gott det gick, men det gick inte i längden, för han blev allt hetare...
- Som sagt var, kom med något nytt! Hur ofta har man inte hört den historien förr!
- Avbryt mig inte! Ni vill väl höra fortsättningen? Han blev allt djärvare och impulsivare, och en natt bröt han sig in i hennes hus.
- Det brukar gå så. Det har man också hört förr. Nå, vad hittade hon på den här gången? Blev det våldtäkt och mord igen?
- Ingen vet säkert vad som hände där inne den natten, men troligt är att Pompigli faktiskt lyckades komma åt henne och njuta av henne. Men nästa dag, i torsdags, när han nöjd med sig själv gick därifrån och tycktes ha undfått allt vad han hade önskat sig, och just när han hade träffat ett par vänner och skröt för dem om hur han hade gjort den största erövringen i sitt liv och nu hade sitt på det torra och var väl försörjd, så förlorade han plötsligt sansen och föll ner i gatan. Han var död. Någon hade förgiftat honom.
- Det menar du inte! Vem kan väl det ha varit!
- Ja, vem! Magistraten kan inte begripa vem som kan ha förgiftat en så hygglig och lovande ung man, och ingenting kan bevisas, ty det fanns inga spår efter något brott.
- Men motivet och den raffinerade metoden kan inte lura någon i Venedig!
- Nej, men det kunde lura en ung man från Padua.
- Det går bara en gång. Vad ska hon hitta på nästa gång?
- Det får vi väl se då.
- Tror du hon fortsätter?
- Ännu är hon inte slut.

7.

Mitt namn är Giovanni della Strella. Jag har just kommit från Wien, sedan jag där hört ett märkligt rykte om en märklig kvinna som skulle härja här i Venedig. Min hemstad är annars Trieste.

Jag ämnar försöka komma i kontakt med henne och om möjligt vinna hennes gunst. Jag ämnar inte alls söka kärleken, emedan jag har hört att alla som har älskat henne har fått sätta livet till.

Varför utmanar jag ödet? Vad har jag att vinna på det? Ingenting. Men exceptionella människor har alltid fascinerat mig. Jag har alltid tyckt att det bara är de som gör vår mänskliga tillvaro intressant och värd vad man får betala för den i form av lidanden. Och enligt vad jag hört måste denna dam vara något alldeles märkvärdigt.

Jag ber er, kära läsare, hys hopp om att det må gå bra för mig!

Jag närmar mig hennes palats. Mitt hjärta bultar. Jag vet ännu inte alls hur jag ska uppföra mig. Jag har nästan lust att hoppa i kanalen och simma min väg. Men det får jag inte. Ödet är till för att trotsas. Jag får skylla mig själv om jag har utmanat det. Det är bara för mig att löpa linan ut.

Tack, gondoljår! Er berömda, hm, fru bor sannerligen i ett hus vars skönhet och prakt jag aldrig sett maken till. God eftermiddag!

Gondoljårerna här är ovanligt vänliga. De var mycket tvårare när jag sist besökte la Serenissima.

Men här är alltså porten till hennes gunst och liv och till mitt äventyr. Hur spännande kommer det inte att bli att se hur det kommer att bli!

Portvakten betraktar mig med misstänksamma ögon, och det har han all anledning till.

God afton! Mitt namn är Giovanni della Strella. Har jag äran att befinna mig i det hus som tillhör världens vackraste och berömdaste kvinna?

(Du ryckte till innan du svarade ja; jag såg det nog!)

Vill ni vara så vänlig och framföra till er matmor att jag är här för att ta reda på vem den kvinna är som har skaffat sig det mest unika ryktet i Europa?

Hur jag vågar uppsöka henne i ett sådant ärende? Och varför skulle jag inte våga? Är hon väl mer än en vanlig dödlig människa? Vill ni framföra mitt ärende? Tack.

Hur länge kommer han att vara borta? Är hon ens hemma? Tänker hon låta mig få komma in? Eller tänker de bara låta mig stå här som ett fån tills jag ruttnar, som påvar och kejsare brukar göra mot sina besökare bara för att demonstrera sitt totala människoförakt? Nej, det tror jag inte om henne. Ack, hur bultar icke mitt hjärta av spänning och upphetsning!

Nu har lakejen varit borta i en halv timme. Jag börjar bli trött i benen. Aha! Äntligen kommer han!

(Nå? Varför säger han ingenting?)

Upp för trappan? Till vänster? I Salongen? Tack så mycket. Ja, jag ska vänta där.

Mina känslor för henne torterar mig redan, fastän jag ännu inte har sett så mycket som en näsduk av henne. Jag måste behärska mig!

Seså, Giovanni, återvinn självkontrollen nu! Även du är bara en dödlig! Sådärja! Nu är jag redo.

Jag går mot det rum i vilket hon skall vara. Jag öppnar dörren. Där ligger hon, gudomligt vilande i en praktfull divan, som en slumrande Kleopatra. Nu öppnar hon ögonen. Hon tycks noggrant mönstra mig och finkänsligt avvåga vad jag kan gå för. Och hur praktfull och vacker är hon ej! Vad är hennes rykten mot hennes verklighet? Som skuggan mot solen!

Hon börjar resa sig. Nu låter jag allt hopp fara. Jag rusar fram, knäfaller framför henne, kysser hennes hand och ber, utan att jag själv kan fatta det eller tro mina egna öron, att få bli hennes älskare. Hur kan jag så snabbt ha förlorat all den självkontroll som jag så noggrant förberedde innan jag trädde in? Men i sanning, hennes personlighet skulle kunna förkrossa den heligaste påve.

Och hur överlägset och suveränt besvarar hon inte min begäran! Till mitt livs utsäglichaste lycka finner jag dock att hon inte helt förkastar mig genast! Hon beslutar sig för att ta mig på prov! Hon tar mig i sin anställning som livvakt. Därmed är jag redan hennes vän, ty hon har ingen annan livvakt! Vilken utomordentlig salighet! Jag får ledsaga henne alla dagar vart hon än går! Jag kan inte fatta att det är sant! Och jag kan inte fatta att det som jag upplever faktiskt upplevs av den man som blott för någon timme sedan ännu var Giovanni della Strella. Är jag då samme man? Nej, jag är en annan. Och kommer mitt forna kloka ärevördiga jag, som alltid var så välbalanserat, att över huvud taget överleva denna mitt livs största, mest fullkomliga, mest oerhörda och otroliga och mest oanade kärlek?

Vi har varit tillsammans nu i ett par veckor. Hennes tycke för mig tycks ständigt ha tilltagit liksom mitt för henne. Vi har lärt oss, verkar det, att vi kan lita på varandra. Samtidigt märker jag till min förvåning hur jag vinner kontroll och makt över

situationen medan hon alltmera förlorar sin. Ett tu tre blir jag den förste som hon över huvud taget blir riktigt djupt förälskad i. Eller är detta uppträdande mot sin kavaljer en vana hos henne? Har hon faktiskt varit beroende av alla sina älskare, så som hon nu mer och mer tycks bli beroende av mig? Hon kan ju inte längre vara utan mig en enda sekund av sitt dygn! Och jag kan inte låta bli att känna mig enbart men farligt smickrad därav.

Och jag tycker inte om att bevittna hur hon hämningslöst hänger sig åt slöseri. Jag har försökt få henne att inse att hon inte kan slösa hur mycket som helst hur länge som helst, men det tycks hon inte bry sig det minsta om. Hon dricker även alldeles för mycket. Men samtidigt, hur ljuvlig är hon inte, hur djupt har hon inte slagit rot i mitt hjärta, och hur längtar jag inte efter att få tillträde till hennes allra heligaste, platsen närmast henne i hennes säng!

Jag har ännu aldrig fört saken på tal sedan vi sågs för första gången, men jag känner hur vi gradvis kommer allt närmare varandra, som om ödet självt hade fört oss på glid utför ned mot samma centrum i en evig oupplöslig omfamning. Alltid har jag varit på glid men aldrig så här kraftigt och aldrig tillsammans med en annan!

Vad är det att lära sig älska en kvinna? Den gudomligaste av alla upplevelser. Och jag kommer alltid att älska henne. Aldrig kommer jag att överge henne för en enda dag, och så länge jag håller fast vid henne, vilket jag alltid kommer att göra, måste jag hålla det för en omöjlighet att min lycka någonsin skulle kunna upphöra med att växa.

Hon är min, endast min, och jag jublar och triumferar däröver mer än hela världen över slaget vid Lepanto!

I sju veckor har vi nu känt varandra, och i två veckor har vi nu älskat varandra. Vår lycka är så gudomlig att den oupphörligt bara expanderar, som om den ville omfatta hela Venedig i en enda stor omfamning, och om det fortsätter på det här viset tänker jag se till att vi gifter oss med varandra. Det vore ju för tokigt annars.

Även vissa gamla vänner till henne har velat upplysa mig om att jag är en av de få som verkligen har gjort henne lycklig, som om de därmed ville poängtera att jag har ett visst ansvar för hennes vidare öde.

Älskade Spagnuola, varför slösar du så med allt vad du äger? Du är inte oändligt rik. Varför kan du inte inse detta? Finner du ett nöje i att försöka ruinera dig? Du måste förstå att din omätliga aptit på livet inte kan tillfredsställas av ett materiellt livs begränsade resurser. Eller finner du någon sorts pervers njutning i att vara självdestruktiv?

Hon lyssnar inte på mig.

Min älskade drottning, prinsessa och gudinna, varför dricker du så? Vad är det för sorger du vill dränka? Vad är det för minnen du vill glömma? Aldrig vrider sig min själ och mitt hjärta så av smärta som de gör när de måste se dig berusad. Pinsamheten överträffar det outhärdliga.

Maria, kom hem nu! Släpp dina fördärvliga vänner! Säg adjö till alla du känner! Du måste hem! Du uppför dig allt skamligare kväll efter kväll! Vad är det för en flaska du har? Seså, hit med den! Åt helvete med den! Nu kommer du hem!

Maria, jag älskar dig, men du besvarar min kärlek enbart med att plåga ihjäl mig med din självdestruktivitet. Kan du inte försöka leva en aning mera sansat och som det anstår en ärbär kvinna? Kan du inte försöka överge dina sanslösa utsvävningar?

Du tiger. Du behöver heller inte svara. Jag förstår att det är omöjligt för dig att överge det liv som du älskar. Men hur kan du älska detta liv? Vem förde dig så vilse, att du inte längre kan hitta rätt igen?

Maria, idag är vi lyckliga, inte sant? Är inte detta en magnifik festdag? Se på dogens Bucentoro, hur överdådigt magnifik och majestätisk den är i sin glansfulla prakt! Maria, vad du gör mig lycklig när du unnar dig själv en smula riktig lycka!

Ännu en gång är du drottning av Venedig, även om det blott är för idag. Se hur folket betraktar dig med av rörelse glittrande ögon! De älskar dig, Maria, som de plögade göra även förr, innan du sjönk ner i utsvävningarnas vettlösa träsk.

Även själva dogen tycks vara glad över att se oss här idag, Maria. Min fe, min älva, varför börjar vi inte om på nytt? Ännu kan allting ordna sig. Varför återvänder du inte tillsammans med mig till det nästan kungliga liv som du en gång förde? Unna dig själv det du älskar mest, Maria, folkets kärlek som belöning för den respektabilitet som är dygdens belöning! Låt oss ta vara på den lycka som en gång har varit din och som vi nu har chansen att tillsammans återvinna för all framtid! Det är inte för sent ännu! Du är fortfarande tillräckligt ung! Du är fortfarande vackrare än alla andra! Du behöver bara avstå från din lösaktighet, och allt vad du en gång hade blir åter ditt. Varför ser du bort, Maria? Ack, varför ser du bort?

Jag kan inte uthärda att se den varelse jag i hela mitt liv har älskat allra mest gå åt skogen. Jag kan inte uthärda att se hur hon sakta men säkert förgör sig själv. Maria, varför gick du till Mazarinis igår, dessa liderliga sodomiter, fastän jag förbjöd dig att göra det? Det är sant att jag inte själv ville följa med, men för det behöver du väl inte i desto högre grad så skämma ut dig inför alla! Har du inte längre någon känsla kvar för vad folk tycker och tänker?

Maria, detta är min sista varning. Dina affärer håller på att gå åt skogen. Du håller systematiskt på med att slösa ihjäl dig på allt vad du äger. Om du låter dina resurser gå förlorade, så låter jag dig gå förlorad. Är det förstått?

Nej, hon förstår inte, eller hon vill inte förstå. Jag önskar jag visste vilketdera det var. Och hur väl vet hon ej även, att det sista i världen som jag skulle kunna förmå mig till att göra vore att överge henne.

Maria, jag anser att du bör veta det. Du är ruinerad.

Vad det betyder? Du vet mycket väl vad det betyder. Det betyder att ingenting längre är ditt. Fordringsägarna kommer att ta allt ifrån dig inom denna vecka. Du kommer att bli plundrad på allt vad du äger.

Det enda jag kan råda dig till är att snarast möjligt lämna Venedig och ta med dig så mycket du kan innan det är för sent.

Kära Maria, hur väl visste jag inte att du aldrig skulle kunna förmå dig till att fly från Venedig som en lägsta sortens kurtisan! Och hur mycket växer ej min kärlek för dig tack vare detta bevis som du ådagalägger för din okränkbara stolthet! Din gudomliga stolthet som överträffar hela Spanien är skönare än hela Italien! Ja, låt oss stanna i Venedig tillsammans, låt dem ta ditt palats och ditt Venedig ifrån dig, jag äger fortfarande mina familjeskatter, och, Maria, jag lovar att för evigt ta hand om dig, om du bara äntligen går med på att slutgiltigt bli min.

Idag vigdes vi stillsamt i Santa Maria Gloriosa dei Frari, samtidigt som hela Venedig följde med hur hennes palats plundrades och skövlades. Därför kom det ingen till kyrkan. Det är ett under att de inte brände upp det vackra huset i sin blinda girighet och förstörelselusta. Ingen utom två eller tre förutom vi själva vet om att vi är vigda.

Ingen i Venedig är idag mera hatad än du, Maria, av alla venetianare som tycker att du har lurat dem, – venetianarna är ju ett affärsfolk som inte tål att bli lurade på

pengar, och nästan alla har varit dina fordringsägare och gett dig kredit hela livet, – men ingen i hela världen är heller mera älskad av sin äkta man än vad du är idag och alltid kommer att vara.

Jag har bett henne följa med mig bort härifrån och hem till det mera trygga Trieste, men hon vägrar. Venedig blir allt farligare för oss, ty det sprids allt vildare rykten om oss, men detta vill hon inte inse. Själv struntar jag i vad folk säger om mig, men jag kan inte strunta i vad de säger om henne.

Vi har flyttat från det centrala utsatta Venedig till de mera avskilda kanalerna i norr där vi tycks få kunna leva i fred åtminstone tills vidare utan att någon märker eller bryr sig om vilka vi är. Även Tintoretto har sin ateljé här. Att dagligen bli utpekad och hånad och okvädad av mänskorna omkring oss blev i längden alltför påfrestande. De kallar mig för Marias kopplare, men det struntar jag i, bara de inte kallar Maria för hora. Nu hoppas jag de har glömt oss efter vårt frivilliga försvinnande.

Varje dag skuggas jag och förföljs jag, jag vet inte av vem eller varför. Venedig är inte någonstans tryggt för oss, och otryggheten ökar för varje dag. Men för Marias skull hårdar jag ut med det outhärdliga.

Hur kan en hel stad hata och förfölja en ensam värnlös kvinna bara för att hon har älskat den och sedan inte kunnat betala sina skulder? Vad har pengar med kärlek att göra? Det är som om hela staden avsiktligt gick in för att förolämpa henne bara därför att uppfattningen om hennes lösaktighet har blivit en fördom som inskrivits i deras hjärtan som lag.

Jag går längs med gränden och är vid ovanligt gott mod när jag hör steg hastigt skynda fram bakom mig. Jag förstår genast att det gäller mig och kastar en blick bakåt innan jag börjar fly. Min förföljare ser allt annat än tillmötesgående ut.

Jag springer allt fortare medan skräcken allt hårdare griper om mitt hjärta. Jag hör hela tiden min förföljares steg komma allt närmare, då han tydligt springer fortare än jag. Mitt svaga hjärta hamrar som en frenetisk hammarsmedja och tål inte mycket till. Kallsvetten bryter ut, och en förfärlig smärta sprider sig omkring levern och vill tvinga mig att stanna. Så snubblar jag plötsligt och faller handlöst omkull. Jag skadar hakan svårt i fallet mot gatstenen.

Genast faller min förföljare över mig som en hök, och jag hinner fånga en skymt av hans blixtrande kniv innan jag känner dess kalla stål brinnande skära in i min rygg. Han hugger på nytt och på nytt och för varje gång allt djupare och på olika ställen. Jag känner hur min strupe fylls av bubblande blod, och jag kvävs av dess oemotståndlighet. Fyra hugg har jag fått, och det fjärde förstår jag att är dödligt. Med min döende hörsel hinner jag uppfatta att han skyndar bort ifrån mig i riktning mot vårt hem. Jag hoppas innerligt att han inte även vill åt Maria.

Döden smyger sig oavvisligt på mig, och det är ingenting jag kan göra. Jag kan bara ligga här och dö, rosslande och storknande i mitt eget blod, som bubblar upp ur mig som lava ur en vulkan. Jag tänker på Maria för sista gången. Jag ser henne framför mig hemma vid vår spis. Hög, stolt och rak står hon där och kokar soppa iklädd sina nya smutsiga gråa paltor och med smutsigt, okammat och ovårdat hår: vi har ju ingen tvål. För ett ögonblick ser jag samma drottning i sitt eget palats med samma omisskännligt kungliga hållning och iförd den utsöktaste prakt. Och med mitt sista och saligaste leende på läpparna, så tänker jag fräckt nog, att för nästan sju månader var hon min allena.

– Var nu så god, min herre, och berätta vad som hände.

– Jag var god vän till herrn och frun della Strella och såg efter dem ibland. Jag var på väg att hälsa på dem när jag utanför deras hem hörde oväsen där inne i det sorgliga huset, som om det pågick ett slagsmål där inne. Jag bultade på deras dörr, men de öppnade inte. Jag förstod från oväsendet att en av de som kämpade var frun. Då tog jag sats och slog in dörren.

Den mannen som ni ser här, som ligger här, signor, lovar jag på hedersord att var i färd med att försöka våldta henne. Därför tog jag min kniv och högg honom i strupen, ja, jag skar faktiskt av halsen på honom, för jag kunde inget annat, och jag kunde inte behärska mig själv, för det var min heligaste plikt att försvara min väns hustru när han inte själv var i närheten och när jag var ensam om att se faran. Jag gjorde bara min plikt och lydde instinktivt mitt samvete. En gift dam får en annan inte våldta, eller hur, signor?

– Det är bra, signor Bartolomeo Botta. Och ni vet alltså ingenting om hur signor della Strella mördades?

– Nej, denna den värsta och hemskaste olycka och sorgligaste katastrofen av alla vet jag tyvärr ingenting om, men vid Guds eget heliga blod, den man som dödade honom är den första och sista själ i hela mitt liv som jag med hela mitt hjärta förbannar.

– Tack, signor Botta. Signor Carboni, kom hit ett slag. Försök finna folk som känner detta döda kräk. Vi måste få honom identifierad. Han har kanske känt damen tidigare. Hon har ju tidigare varit förföljd av våldtäktsmän. Möjligheten finns att han mördade signor della Strella bara för att få honom ur vägen när han sedan försökte våldföra sig på frun.

– Ska vi då låta signor Botta gå fri?

– Han borde få en belöning för att ha hjälpt Venedig och världen bli en våldtäktsman mindre.

8.

Jag är en gammal man vid namn Giuseppe Strepponi. Jag kände Maria under tre år, och dessa tre år var hennes sista år i livet. Därför har jag åtskilligt att berätta om henne, ty ingen kom att känna henne närmare än jag.

Liksom de flesta följde jag uppmärksam med hennes öde redan från det ögonblick då hennes glans och namn blev en legend som vandrade omkring över hela Venedigs läppar. Jag följde med hur hennes kavaljerer allt snabbare började avlösa varandra, och när de första stora skandalryktena började komma började jag liksom de flesta andra oroas för hur det skulle gå för henne. Det gick utför, och helt plötsligt upphörde man att höra nya berättelser om henne. Ett helt år gick varunder jag inte hörde någon säga ett ord om henne som inte var gammalt. Jag uppfattade detta som att hon helt enkelt, som så många andra berömdheter före henne, hade försvunnit från scenen.

Och hur förvånad blev jag inte då när jag plötsligt en sommardag fick höra att hon bodde i mitt eget kvarter! Hon hade inte försvunnit eller gått under jorden. Hon hade kommit till oss! Genast började skvallret om henne att pärla fram igen på alla krogar som jag känner till.

Hon bodde då med sin senaste, en viss signor della Strella, men jag visste inte att de var gifta förrän efter att han var död. Först då blev den stora nyheten spridd över Venedig att drottningen bland kurtisaner nu var änka!

Efter mannens död blev jag intresserad av henne. Jag började allt oftare ta vägen förbi hennes hus, och hade jag tur fick jag då se en skymt av henne. Jag hade dock sällan tur.

Men en dag såg jag henne när hon antagligen storstädade sitt hus. Och hur förvånad blev jag inte! Där stod hon, vår drottning, vår berömdaste kurtisan, Venedigs änka, som hon nu kallades populärt, och skakade mattor på gatan med slitet hår och sliten kropp, som vilken fattig venetiansk matrona som helst. Jag kunde inte fatta eller tro att jag faktiskt såg rätt.

Men jag hade sett absolut rätt. Och efter den dagen blev jag allt mera intresserad av henne, denna magnifika dam, som vi genom hennes rykte lärt oss att se upp till, och som bara var en vanlig jordisk kvinna.

En dag fattade jag mod och knackade på hennes dörr i egenskap av den hustiggare som jag ofta spelar. Jag fick knacka länge.

När hon äntligen öppnade slogs jag av hennes nästan tillintetgörande blick. Hennes ögon faktiskt brände mig, så att jag blev rädd och nästan övergav företaget. Men hon tycktes bli lugnad vid åsynen av min tydliga ålder och blev nästan genast riktigt älskvärd. Hon frågade mig :

"Vad vill ni, min herre?"

"Ah, får jag en liten allmosa?" bad jag bevekande på professionellt sätt. "Och det är så kallt här ute. Har ni eld i spisen? Låt mig få värma mig framför den, bara ett litet ögonblick!"

Jag tyckte själv att jag var för djärv. Men till min stora förvåning släppte hon genast på generösaste sätt in mig. Hon hade precis just tänt en sprakande eld i sin spis, framför vilken hon gav mig en stol att sitta på. Hon log när hon sade:

"Varsågod, min herre! Sitt så länge ni vill!"

Och det gjorde jag. Jag vet inte hur länge jag satt där allt som allt. Men länge var det, ty de små ord som vi till en början utbytte med varandra utvecklade sig snart till en vidlyftig konversation.

Vad pratade vi om? Vad var vår första gemensamma beröringspunkt? Ack, det var så länge sedan! Jag har så svårt för att minnas.

Jag minns att vi kom att tala om en speciell kanal nära Santa Maria Gloriosa dei Frari. Jag låtsades vara på väg till denna kanal för att hälsa på en gammal släkting, och jag beskrev den för henne och hoppades att hon skulle känna till den. Hon kände till den. Hon kände väl till den. Och därmed, tror jag, inleddes vår första pratstund och vår vänskap, som jag tror att blev både hennes och mitt livs sista fröjd.

Jag återkom på hennes begäran en vecka senare, och vi återanknöt då genast till vårt förra samtal. Aldrig ett ögonblick försökte jag tränga mig in i hennes själ; jag höll mig med flit alltid till mina egna områden, och till min glädje fann jag att detta uppskattades av henne. På ett nästan skälmskt sätt visade hon att hon gillade min finkänsliga försynthet, som ju är så typiskt för något för gamla gentlemän av min ålder. Och till min obeskrivliga glädje fann jag, efter att ytterligare några veckor hade passerat, att hon hade börjat tycka om mig. Jag var inte bara godkänd som påflugnen påhälsare av gaggigt slag, utan jag var direkt omtyckt och hade funnit nåd inför henne. I samband därmed fattade vi bägge fullt förtroende för varandra.

När jag tänker på det var det något så underbart att jag finner det högeligen svårt att beskriva mina stunder hos henne med ord. Jag blev under de följande tre åren hennes enda vän och hennes ständiga gäst. Jag var hennes enda trogna stamgäst trots att vi aldrig såg varandra mer än en gång i veckan.

Jag bad henne aldrig själv att berätta sin historia för mig. Hon gjorde det gradvis alldeles själv. Till en början fann jag mig snarast vara som något av en far för henne, hennes livs första för resten, därefter blev jag ungefär som en kär onkel, och efter det första året fann jag att jag faktiskt hade lyckats bli ingenting mindre än hennes närmaste vän. Och därmed fann jag mitt livs mest utsägliga lycka.

Under det andra året av vår förbindelse lärde jag gradvis känna sanningen om henne. Jag fick den från hennes egen mun. Därför anser jag ej att jag är berättigad till

att tvivla på den, ty hon smickrade inte sig själv när hon realistiskt återgav alla sina älskares tragedier. Tvärtom tog hon all skulden på sig, fastän jag inte kunde annat än frikänna henne från allt. Det hade en präst också gjort. Jag var förmodligen den första och kanske enda som någonsin fick veta hela sanningen om vår internationellt ryktbara kurtisan, som bara var en vanlig kvinna ehuru kanske osedvanligt begåvad som sådan med både skönhet och intelligens utom mycket annat. Och hennes berättelse slog an på mig med sin rikedom på utomordentliga erfarenheter och djup människokänedom. Jag häpnade och greps av en bestående beundran för henne som ingenting kunde förringa.

Efter att ha fått veta hela sanningen om henne började jag älska henne, ungefär på samma sätt som en far måste älska en dotter som inte vet om att han är hennes riktige far.

Andra året av vår förbindelse var vårt lyckligaste. Vi hade roligt tillsammans det året. I stället för att träffa varandra i hennes hus och bara sitta där instängda och prata började vi frekventera en av mina goda vänners kafé, och hon mådde väl under denna tid, som var hennes sista blomstringstid. Hon började lysa upp vårt fattiga kvarter, hon blev en populär figur bland dem som såg henne, och detta underbara förhållande gick så långt att det folk som oftast såg henne började hälsa på henne. Efter att tre år tidigare ha varit Venedigs mest föraktade fallna kvinna och allmänt känd som Skökan blev hon nu åtminstone inom ett kvarter av staden och för oss den mest aktade Frun.

Man kunde se på henne att hon njöt av denna hennes livs sista lycka. Hon log och hälsade hjärtligt tillbaka när man hälsade på henne, och jag fann för mina ögon att en länge begravd skönhet började växa fram hos henne och få nytt liv. Ingen kan förneka att hon under sin sista lyckliga period åter blev vacker.

En gång framkastade jag ett förslag att vi en söndag skulle gå till Piazzan. Jag ville visa venetianarna hennes nya skönhet, jag ville visa upp denna underbara kvinna, vars bekantskap hade unnats mig, för hela världen. Men hon vägrade obevekligt att följa mitt förslag. Hon var nöjd med den värld som hon nu levde i: ett fattigkvarter. Och ännu idag beundrar jag denna hennes stolta resignation. Hon menade, att om andra kunde leva i detta kvarter fattigare än hon själv, så skulle hon väl inte klaga eller sträva efter något bättre, när hon ändå redan haft allt en gång i tiden. Hade hon bara velat så är jag säker på att hon med lätthet åter hade kunnat lägga världen för sina fötter.

Det var vid denna tid som hon började tvätta åt andra. För att kunna leva över huvud taget återupptog hon sin ungdoms hemska grovarbete, och jag visste att hon led obeskrivligt av den smärta som denna förödmjukelse vållade henne. Men hon genomlevde den, hon lyckades försörja sig på detta sätt och vägrade envist att mottaga någon extra hjälp från mig. Jag erbjöd henne ständigt allt vad jag ägde, men hon vägrade hårdnackat ta emot ett enda uns, trots att hon visste att det kunde ha förlängt om inte rentav räddat hennes liv. Ty i samband med det vidriga arbetet började hon hosta.

Varför började hon arbeta över huvud taget? Jag begrep aldrig varför hon nedlät sig till detta förrän långt senare. Hon talade aldrig om det själv, men hennes sista pengar hade helt enkelt tagit slut.

Hennes sjukdom var tuberkulos. Själv påstod hon alltid att det var ingenting alls. Och ännu idag ångrar jag bittert att jag inte genast anlidade en doktor som kunde ta hand om henne. Ty i mitt hjärta visste jag lika väl som hon att orsaken till hennes hosta var någonting allvarligt.

Det var under hennes näst sista vinter som den började urarta och förfölja henne konstant. Under sitt sista år var hon aldrig helt frisk, trots att hon envist vidhöll att hon var det, fastän febern brann i henne varje dag och ständigt föll bara för att sedan

stiga igen. Först i mars, när det antagligen ändå redan var för sent, började jag äntligen på allvar oroas för henne.

Hon tycktes tillfriskna under april och maj, ty jag upphörde att plågas av hennes ständiga hostande. Tydligen höll febern på att släppa. Men efteråt förstod jag att det blott var av ytterlig självbehärskning och hänsyn till mig som hon lyckades hålla sin sjukdom någorlunda tyst.

I slutet av maj tog jag henne med på en resa. Jag trodde då att hon var helt frisk, men under resans gång måste jag inse mitt fatala misstag. Jag ångrade att jag hade tagit henne med innan vi ens hade nått Trieste. Vi hade tänkt fara av och an till Dalmatien.

Vi stannade i Trieste, och trots hennes sjukdom är jag övertygad om att hon älskade att göra denna utflykt. Hon hade aldrig förr varit i just Trieste, och vid ett tillfälle sade hon att hon alltid hade längtat dit, för hennes mest avhållna älskare hade varit just från Trieste. Jag gissade att det antagligen åtminstone var hertigen av Trieste som hon menade därmed. Det var smärtsamt att höra henne kalla honom hennes 'bästa älskare', ty jag visste vad han hade betytt för henne. Men sådan var hon mot slutet av sin levnad. Man får inte glömma att hon hade grovt blivit kränkt av många. Jag tvivlar på att en så god kvinna någonsin blev så hemsökt av sådant som hon. Andra har sagt att hon nog inte var så god från början och att det krävdes många brutala män för att hon skulle bli ödmjuk, men tillåt mig tvivla. En så god kvinna är född så god. Det är min bestämda uppfattning.

I Trieste blev hon plötsligt väldigt sentimental. Hon bad att få stanna kvar där för att få dö där. Jag vet inte vad detta infall kom sig av. Det var kanske bara ett naturligt förspel till vad som sedan följde.

På vår återfärd från Trieste blev hon nämligen för första gången riktigt allvarligt sjuk. Hon fick hög feber och kunde inte längre konversera med mig. Det fanns förstas ingen doktor ombord på skeppet, den naturliga regeln är ju att man aldrig får resa om man inte är frisk, det hade vi trotsat, nu fick vi skylla oss själva, och min oro blev outhärdlig. När vi äntligen nådde Venedig fick jag bära henne i land. Jag förde henne direkt till första bästa läkare, trots att jag inte ägde en centesimo, och mycket folk samlades omkring oss när jag bar henne upp för gatan. Alla mina besparingar hade jag spenderat på vår resa, som inte hade kunnat fullbordas. Jag lyckades få läkaren till att göra allt vad han kunde för henne, men naturligtvis kom han till slut på att jag ingenting ägde. Han kastade ut oss från sin klinik när hon var halvt på bättringsvägen.

Jag förde henne då hem till det gamla hemska huset som numera var hennes enda hem och började där själv vårda henne så gott jag kunde. Jag kunde göra väldigt litet, men hon blev långsamt friskare. I juli började jag nästan hoppas på att hon skulle tillfriskna helt.

Snart var hon så frisk att vi åter kunde gå ut och gå tillsammans. Jag försörjde oss bägge två under denna tid med att tigga och ta emot vad mina vänner frivilligt gav mig och kunde avstå ifrån, vilket inte var mycket. Jag har inte känt en rik man i hela mitt liv.

Under hösten var hon, tycktes det, inställd på att hålla sig så frisk som möjligt så länge som möjligt. Jag förbjöd henne att återuppta det vidriga tvättandet hos de hemska gummorna i verkstaden, som alla var sämre kvinnor än hon, men hon kunde inte uthärda att en gammal man som jag underhöll henne. Hon hade fötts självständig, tycktes det, och hon uttryckte en gång att hon skulle leva bara så länge hennes egna ben kunde bära henne. Hon överlevde dock många fall.

Jag minns inte mycket av den senare delen av hösten. Hon blev ständigt sjuk, men så fort hon visade tecken på tillfrisknande gav hon sig åter skoningslöst ut i yttervärlden igen och blev strax sjuk igen. Det var ytterst plågsamt att se hur hennes

hälsa blev allt bräckligare, hur hennes försvar blev allt svagare och hur hon föll av, och ingen led mera av denna hennes gradvisa förlust av sin ungdoms vitalitet än hon själv.

Jag bodde praktiskt taget i hennes hus nu i nedre våningen, och det var en olidlig smärta att höra hur hon ständigt antingen hostade eller grät. Hon var så långt kommen att hon inte längre kunde behärska sig. Sjukdomen höll på att ta överhanden. Hon bad mig alltid om ursäkt på morgnarna när hon en gång hade haft en sömnlös natt och i sin oro kunnat hålla tillbaka varken hosta eller tårar.

Jag minns den vintern. Snön kom svävande ner över staden tidigt en måndag, och det var bara några dagar före jul. Jag hade ordnat en fin present åt henne. Det var ett litet skepp fyllt av karameller, som var svåra att omedelbart upptäcka. Hon låg i sin säng i övre våningen med normal feber. Luften var full av den hemska råheten från de sumpiga kanalerna, denna tuberkulosluft som alltid uppstår när vattnet stått stilla för länge i väntan på hälsosamma stormar, men snön gav genom sin poesi åtminstone vila för ögat och flykt åt fantasin.

Det snöade hela den dagen, vilket är ganska ovanligt, och till middag kokade jag en ordentlig gryta spaghetti åt oss för en gångs skull. Hon blev ganska pigg under eftermiddagen, och när mörkret föll kände hon sig ovanligt frisk och stark. Vi åt tillsammans vid det gamla fallfärdiga bordet, som kunde vika sig när som helst, och maten smakade henne. Vin hade jag tyvärr inte. Det var det enda som fattades för oss för att julstämningens varma intimitet skulle bli fulländad. Föga anade jag då att det var vår sista middag tillsammans, men det har alltid glatt mig att denna vår sista stund tillsammans försiggick under ömsesidig harmoni och lycka. Kort sagt, vi hade roligt, trots att vinet fattades.

Jag måste gå ut på kvällen för att göra en gammal trogen kamrat en tjänst. Hur bevakande bad hon inte om att få följa med mig! Det var tydligt att hon längtade ut från sin sjukdoms instängdhet, men jag visste att det var omöjligt att ta henne med. Det hade varit en alltför stor risk, i synnerhet nu när hon plötsligt verkade vara i färd med att återhämta sig igen. Denna glimt av hopp fick inte äventyras. Ändå har jag ända sedan dess undrat om jag verkligen handlade rätt eller inte. Men jag kunde ju inte ana att hon hade så litet kvar av sitt liv.

Jag lämnade hennes hus, och jag ämnade återkomma före midnatt. Det snöade när jag återkom ungefär två timmar efter midnatt, och en aning berusad fattade jag inte genast att hon inte var hemma. Först när jag själv kröp ner under min fäll och började lyssna efter hennes hostningar och ansträngda andhämtningar och inte hörde något började jag inse att något var på tok.

Jag ställde mig nedanför trappan, och när jag fortfarande inte hörde något livstecken där uppfifrån tog jag ett ljus och gick upp. Det enda som mötte mig där uppe var den fullständiga tomheten. Hon var borta, och jag förbannade mig själv för att jag varit så länge borta. "Det är mitt fel," svor jag om och om igen för mig själv.

Vad gjorde hon under denna sin sista natt i livet? Jag gick ut för att söka henne men fann henne inte förrän nästa natt, men jag har efteråt med hjälp av spridda ögonvittnen lyckats rekonstruera den promenad som hon tog natten före Kristi födelse. Det var en otroligt lång promenad, och hon uppbjöd antagligen sitt livs sista krafter och litet till, ty, som sagt, det var hennes sista irrfärd.

Hon hade gått utan någonting på fötterna klädd i sitt vita nattlinne och med en sja som enda skydd mot kylan. När man påträffade henne var hennes fötter köldskadade. Antagligen hade hon förfrusit dem ganska snabbt.

När hon reste sig från sin säng hade hon ej orkat ta sig ned för trappan utan halkat och fallit ner. Under detta fall hade hon slagit sin ena hand blodig. Jag fann spår av detta i trappan senare, och hennes blod följde henne i snön och låg kvar så länge snön låg kvar. Hon hade inte försökt hämma blodflödet utan tydligen struntat i att hon blödde, liksom hon struntade i att hon hostade blod. Men det är också möjligt att hon

med sitt sinne för dramatiska effekter såg vilken effekt hennes blod hade i snön och därför gärna blodade ner hela Venedig, som för att symboliskt visa hur Venedig blev till hennes jungfrudoms nedblodade lakan. Det verkade nästan så.

Från sitt lilla hus gick hon ut på gatan och lär ha dansat eller åtminstone försökt dansa där med snöflingorna. Hon hade ständigt fallit omkull. Någon, som först trodde att hon var något väsen från andra sidan graven, hjälpte henne upp ur snön vid midnatt. Hon tackade honom för detta och lär ha givit honom ett leende som han aldrig kan glömma. När hon visade sig vara dödlig imponerade hon på honom med att dessutom vara spik nykter.

Vandrade, sprang hon eller kröp hon därifrån till ghettot? Det vet ingen. Men där utanför fann två vakter henne. Hon lutade sig mot ett räcke, och hennes mycket knapphändiga klädsel utan knappar väckte deras uppmärksamhet. De var dock mycket vänliga mot henne till att börja med, tog in henne i ett hus och erbjöd henne värme. På deras fråga om hon inte frös så tunt klädd mitt i vintern och utan någonting på fötterna hade hon svarat att om hon frös så kände hon det inte. Deras frågor blev sedan mera närgångna, och då vägrade hon fortsätta svara på dem. Enligt dem var hon fullständigt klar i huvudet och kom till och med med rappa och intelligenta mothugg till deras ofina nyfikenhet. De kom därmed aldrig på tanken att hon kunde vara svårt sjuk.

De bar henne med sig genom några gator, men hon bad att få gå själv. Hon fick då gå själv mellan dem, och när ett gynnsamt tillfälle uppenbarade sig fick hon båda två att ramla i en kanal varunder hon smet. Varifrån hon fick krafter till allt detta kan jag inte ens en gång föreställa mig.

Ungefär vid fyratiden på morgonen lär hon ha nått Rialto. Där skall hon ha snurrat runt, sjungit, talat högt för sig själv och slutligen somnat in mitt uppe på bron. En gammal man, en gatumusikant som jag för resten känner, väckte henne och fick henne att återfå sansen. Egendomligt nog visste han genast vem hon var och var mycket artig och hjälpsam mot henne. Även han lät henne hämta andan ett tag under tak i ett hus med värme innan hon fortsatte sin Via Dolorosa. Hon lär ha kysst hans hand innan hon lämnade honom med mycket tack.

En man fann henne i gryningen liggande utanför Santa Maria Gloriosa dei Frari. Han trodde att hon var en prostituerad och försökte göra sig intressant. Hon lär ha haft en lysande konversation med honom och lämnat honom konfunderad för resten av hans liv. Vad jag gärna hade velat höra det samtalet! Hon skall ha drivit med honom alldeles kolossalt. Han hade tagit för givet att hon druckit för mycket vin och därför trott henne vara extra lättillgänglig, och hon hade fallit in i rollen och givit honom världens läxa. "Och sen då?" hade hon bland annat sagt. "Gifter du dig med mig sedan?"

Vid det laget var dock alla hennes krafter utan tvekan redan slut många gånger om. Hur hon från denna plats tog sig till det ställe var man slutligen fann henne är oförklarligt. Det enda tänkbara är nästan att hon måste ha släpat sig fram längs med gatan. Sin själ förlorade hon dock inte.

När nådde hon slutligen det vita huset? Det vet man ej. Det kan ha tagit många timmar för henne att tillryggalägga den sista sträckan, och det kan ha tagit mindre. Ingen vet.

Klockan sju aftonen den 24 december fann man henne där. Hon var medvetlös, och man fann henne ej tidigare därför att hon hade dolt sig så väl. Hon hade krupit längs kanalkanten och lagt sig till vila vid själva porten mot kanalen. Ingen bodde i huset, ett gammalt förfallet palats, och det var en lycka att en gondoljär över huvud taget fann henne. Denne visste dock lika litet som alla andra vem hon var. Hon levde då ännu, fastän hennes fötter och händer var förfrusna. Hon hade räddats i sista ögonblicket men bara för ett ringa antal timmar.

Emedan huset var öde och öppet bar man in henne och lade henne där i huvudtrappan. "Vad är detta för ett hus?" frågade någon. Ingen visste. Palatset var föremål för någon olöst arvstvist, och sådana kan ju pågå i all evighet, tills alla är döda.

Hon kvicknade till sent på aftonen men blott för ett anspråkslöst ögonblick. Nio människor stod omkring henne när hon vaknade. Hon lär ha betraktat dem alla var och en särskilt och lyst mot dem med ett glatt och nästan triumferande leende. "Hon log som om hon var säker på att hon inte hade någonting i sitt liv att skämmas för," sade en kvinna. Sin sista blick kastade hon upp för trappan, som om hon längtade dit och som om det fanns något där uppe som hon saknade och som var hennes. En av åskådarna fick en känsla av att hon kände hela huset. Sedan somnade hon in igen med ett nytt stilla leende för sig själv, som om hon kände att hon hade kommit hem. Hon vaknade sedan inte till liv mer utan avled i stillhet tre timmar senare.

Jag kom dit för sent. Hon var död. Det vita sällsamma huset, som alldeles säkert en gång hade varit ett festligt palats, var fyllt av människor. De visste eller skulle inom kort få veta vem hon var, ty det viskades något enormt omkring hennes döda vackra vita kropp. Det ingav en säregen känsla att komma till denna vita dödsscen direkt från midnattsmässan, där jag hade fått bud om att man funnit henne. Ingen hade sagt mig att hon var död. Jag hade kommit berusad av glädje direkt från Frälsarens födelse till, som jag i min naivitet hade inbillat mig, en återförening med min egen enda dotter, ty det hade hon blivit för mig, och mötts av en sarkofagtystnad och ett dött hus fullt av tisslande skvallerviskningar. När jag tog den döda i mina armar vågade någon fräckt fråga mig: "Vem är ni?"

Men jag svarade lugnt:

"Hennes far." Detta fick viskningarna och allas förundran att öka ytterligare. De flesta verkade dock acceptera mig och respektera min faderskärlek. Jag vände mig då till dem alla och frågade:

"Har någon något emot att jag tar henne med mig härifrån?"

Ingen protesterade. De flesta svarade mumlande: "Nej då, inte alls."

Tydligen var ingen av dem någon så nära bekant till henne som jag. Jag lyfte upp henne i mina armar, vilket nu var dubbelt så tungt som tidigare, fastän hon nu var lättare, betraktade henne för en stund, överväldigades av en mängd nya tankar och intryck och fullkomligt förintades av den oförnekliga skönhet som fortfarande var hennes fastän hon nu bara lämnat kvar ett lik åt mig, ett tomt livlöst fodral av en älskad varelse. Jag upplevde henne som en av mänskorna dödsskjuten svan, men fastän hennes kropp var vit, och fastän även hennes linne var alldeles vitt, så bringades jag att undra: var denna svan vit eller svart? Till och med håret var inte längre svart utan gråsprängt, och ändå kunde jag inte se om hon verkligen var svart eller vit. En tår skymde blicken för mig, och jag skyndade mig att bära bort henne därifrån. Jag kände allas blickar följa mig när jag avlägsnade mig.

Först på väg därifrån började jag undra vad huset egentligen hade varit för ett hus. Så dumt att jag inte hade frågat! Och varför hade hon sökt sig dit? Det var ett fint och mycket vackert hus om dock mycket negligerat. Många gånger har jag gått förbi där och synat det närmare sedan dess, och varje gång har jag fått ett och samma intryck av det: hur vackert och festligt måste det inte ha varit förr i tiden!

Epilog.

"Sörj inte, Giuseppe! Sörj inte Maria. Hon var ju bara en kvinna och dessutom en dålig kvinna som det inte kunde gå annat än illa för. Hon saknade allt som gör en människa levnadsvärdig: religion, omdöme och anständighet. Till råga på allt dog hon utan sista smörjelsen. Vad gråter du då för, Giuseppe? Hon var den lägsta av varelser. Sörj henne ej. Det lönar sig ej. Livet går vidare och förändras ej, vilken kärlek som än går förlorad.

Vad gråter du för? Är det så tragiskt att hon slutligen hamnade i en namnlös tiggargrav? Hon grävde den graven själv, Giuseppe, genom sina utsvävningar och sin omdömeslöshet. Seså, ryck upp dig! Ju mer man sörjer, desto mindre kommer de döda tillbaka, och desto snabbare dör man själv. Du har minst tio år kvar ännu att leva. Lev, och sörj ej över olyckans framfart!

Dessutom har ju huset som du hyste en sådan vemodig kärlek för kommit i goda händer, så där har du en sak mindre att sörja över. Vet du vem som har löst in det?"

"Nej?"

"Tiziano. Han håller som bäst på att rusta upp det."

"Tiziano? Är det möjligt? Vår störste målare! Den störste av venetianare! Bara han har gjort mera för Venedig än Maria di Spagna."

"Ja, Tiziano har köpt huset, och den lika underbare Tintoretto hjälper honom att ställa det i ordning. Det kommer än en gång att lysa av prakt och glans och bli ryktbart för präktiga fester och konstnärsliv. Det borde väl trösta dig? Sörj inte mera över Maria. Hon var bara kvinna medan du ändå är en man. Det är feminint att sörja, och för en man att feminiseras är att bli svag och dåraktig. Torka dina tårar och låt oss gå och äta tillsammans."

"Men jag har inga pengar."

"Jag har någon lira, och det räcker gott för oss bägge så att vi klarar oss för dagen."

"Du får ursäkta min sentimentalitet, men jag kan inte glömma henne."

"Men hon har glömt dig för länge sen, och själv sörjde hon aldrig något av sina offer. Kom nu!"

Ursäkta mig. Jag har inte presenterat mig. Jag är präst och kallas Don Tommaso. Sedan många år tillbaka är jag bekant med den gamle hedersmannen Giuseppe Strepponi, men god vän med honom blev jag inte förrän den berömda och ökända änkan trädde in i hans liv.

Hon är mitt livs största problem, och problemet lever vidare fastän hon är död. Vad skall man tycka och tänka om henne? Få var så lastbara som hon. Hon mördade sina älskare, av vilka hon tog sig nya hela tiden. Få sjönk så djupt ner i vanärens, förfallets och liderlighetens trask som hon. Men samtidigt har väl ytterst få kvinnor lidit som hon. Hon dödade sina älskare blott i självförsvar, och hon skaffade sig aldrig några, utan de sökte upp henne. Hon grävde ej sin grav själv utan männen grävde den för henne. Hon var ett offer för den syndiga passionen i dess värsta gestalt, men denna var ej hennes egen utan andras. Ingen kvinna är idag så förtalad och vanryktad som den stackars furste- och zigenardottern, ingen kvinna har väl någonsin utmanat, blottställt och skämt ut hela sitt kön som hon, men var hon skyldig därtill? Är det rätt att förtala henne och betrakta henne som höjden av alla Venedigs skandaler?

Hon dog utan sista smörjelsen och var vad man vet aldrig särskilt religiös. Detta är för de flesta människor en alldeles tillräcklig grund för slutgiltigt och fullkomligt fördömande av hennes exempel. Men kan de fördöma henne utan att känna dåligt samvete? Nej, det vet jag att ingen kan.

Giuseppe har sagt att han till sist inte kunde se om hon var svart eller vit. Kan hon ha varit helt vit? Nej, lika litet som hon kan ha varit helt svart. Det hela mynnar ut i det eviga problemet om en våldtäkt är en våldtäkt eller inte. En kvinna gör alltid motstånd mot sexuell forcering, och alla män som forcerar sin drift är förkastliga som

våldtäktsmän. Men så kallade våldtäkter lyckas ofta, och den våldtagna kvinnan blir vanligen gift med den som tog henne och har då accepterat att hon blivit hans. De flesta män hävdar, att våldtäkter som lyckas aldrig är några våldtäkter, medan egentliga våldtäkter endast är sådana som misslyckas samt naturligtvis övergrepp mot barn. De flesta män menar, att en våldtäkt aldrig kan lyckas om inte kvinnan samarbetar, och då är det ingen våldtäkt. Själv har jag ingen erfarenhet på området. Maria skulle alltså i så fall ha varit svart när hon våldtogs och vit när hon mördade sina våldtäktsmän.

O Herre Jesus Kristus, endast du kan döma i denna fråga. Var hon skyldig till den upprörande skandal som hela hennes liv blev eller var hon det icke? Jag måste få svar på denna fråga. O Herre, lös detta fruktansvärda problem för oss okunniga vanmäktiga hopplöst sinnesbegränsade dödliga människor!

Och jag tyckte mig höra Kristi röst som sade till mig:

"Saliga äro de förnedrade, ty de skall upphöjas högre än någon icke förnedrad. Donna Maria har upphöjts och skall leva i evighet i glans och ära vid min sida i mitt eviga rike. Hon har upprättats, och alla som med sitt hjärta älskade henne och ville henne väl skall upprättas, lika fullständigt som de som förtalade, skändade henne och förkastade henne skall förnedras, förkastas och givas åt hatets och onskans evigt brinnande eld där de hör hemma. Du har gjort rätt, Don Tommaso, i att ha vänt dig till mig, ty endast vi kan döma rättvist och riktigt. Människor tror sig kunna döma men dömer för det mesta fel. På människors tro på sig själva som rättfärdiga domare i moraliska frågor har alla civilisationer fallit. Gå nu, Don Tommaso, och ta hand om och trösta den gamle Giuseppe i hans svåra och otröstliga sorg. Det är nu din främsta plikt som präst, ty saliga äro de som sörja, ty de skall bli tröstade, medan de som vållat dem sorg skall hemsökas svårt av dubbelt värre sorger. Sorgen är ödmjuk och from, och av alla som älskade ditt problem Maria, var Giuseppe den som var renast i sin kärlek."

Men gå till Marias palats en dag i vilken tid ni än lever, och ni skall finna henne där med pärlor i sitt hår, lika ung, strålande, praktfull och underbar fortfarande som hon var då hertigen av Trieste älskade henne. Hon skall fortfarande hålla hov och vara Venedigs största mecenat, hennes hem väster om Canal Grande skall fortfarande vara ett av Venedigs hjärtan, och ni skall enbart finna glädje, skönhet och överflöd hos henne. Ni skall fortfarande se henne ute på lagunen i hertigens gondol, och hon skall vara enbart god och kärleksfull, och hon skall leva i evighet som en vacker dröm, liksom hennes stad Venedig, som alla tider älskar.

Slut.